

ROMÂNIA
JUDETUL CLUJ
CONSILIUL LOCAL BORȘA
HOTARAREA NR. 60 / 14.07.2016
privind aprobarea Statutului Comunei Borsa, judetul Cluj

Consiliul Local al comunei Borsa, judetul Cluj, intrunit in sedința ordinara;
Având in vedere proiectul de hotărâre inițiat de primarul comunei Borșa,
Luând în considerație avizul Comisiei de specialitate și raportul compartimentului de resort,

Tinad cont de O.G. nr. 53/2002 privind Statutul –cadru al unitatii administrativ-teritoriale,

În conformitate cu prevederile art.36, alin.(1), alin.(2), lit. a), art. 45 alin.(1) si art.115 alin. (1) din Legea nr. 215/2001 – privind administrația publică locală, republicată cu modificarile si completarile ulterioare,

HOTĂRĂȘTE:

Art.1

Se aprobă Statutul Comunei Borsa, judetul Cluj, conform anexei care face parte integranta din prezenta hotarare.

Art. 2

Cu ducerea la îndeplinire a prezentei hotărâri se însărcinează Primarul comunei Borsa.

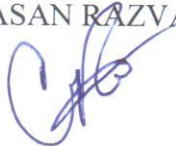
Art.3

Prezenta hotărâre se comunică:

- Instituției Prefectului - Județului Cluj;
- Primarului comunei Borsa.;

Nr.consilieri	9
Prezenți	9
Voturi : - pentru	9
- împotrivă	-
- abțineri	-

PREȘEDINTE DE ȘEDINȚĂ
MACICASAN RAZVAN

CONTRASEMNEAZĂ
SECRETAR
BACIU TATIANA

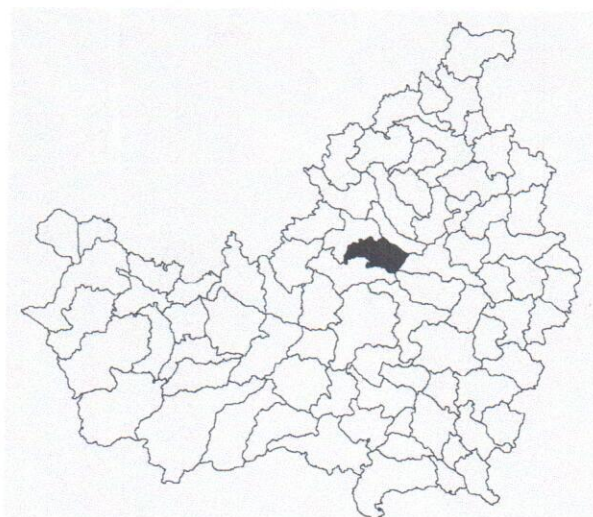

ROMANIA
JUDETUL CLUJ

CONSILIUL LOCAL AL COMUNEI BORSA

STATUTUL COMUNEI BORSA

ANEXA
LA HOTARAREA CONSILIULUI LOCAL NR.
...../.....
STATUTUL COMUNEI BORSA

Preambul

Art.1 Comuna Borsa, ca unitate administrativ-teritoriala, ester persoana juridica cu deplina capacitate, care poseda un patrimoniu si are initiativa in tot ceea ce priveste administrarea intereselor publice locale, exercitandu-si autoritatea, in conditiile legii pe teritoriul delimitat prin lege.

Rangul localitatilor

Art. 2 Potrivit Legii nr. 351/24 august 2001 privind Planul de amenajare a teritoriului national satul Borsa este unitate administrativa de **rangul IV**, in timp ce satele apartinatoare comunei Borsa sunt unitati administrative de **rang V**

Sectiunea I. – Denumirea comunei, intinderea teritoriului administrativ , delimitarea teritoriala a comunei, satele componente, amplasarea acestora, distanta dintre satele componente, capacitatea juridica a comunei.

Subsectiunea I.1 - Întinderea teritoriului administrativ

Art.3 Suprafata comunei Borsa, inclusiv vatra satului, este de 64,91 km patrati divizata astfel:

- a. suprafata agricola – 5575 ha;
- b. arabil – 3650 ha;
- c. livezi – 17 ha
- d. pasuni – 1091 ha;
- e.fanete – 852 ha;
- f. paduri – 223 ha.
- g. teren neproductiv-231 ha

- h) teren neagricol – 587 ha
- i. teren constructii si curti- 68 ha,
- j. drumuri –65 ha

Subsectiunea I.2 - Denumirea localitatii

Art.4 Comuna este formata din urmatoarele sate: Borsa , Ciumafaiia, Giula, Borsa-Crestaia, Borsa-Catun.

SATUL BORȘA

Satul Borșa din județul Cluj, pe parcursul istoriei a fost denumit în mai multe feluri.

- Pentru anul 1315 Borșa este cunoscută sub denumirea de Villa **Borsahrozta**;
- în 1332 sub denumirea de *sacerdos de Borsa, Borsa Horosta*
- în 1333 întâlnim satul sub denumirea de *Borsa horozta*
- în 1334 **Borsahorost**
- Mai târziu, satul este amintit în 1576, 1587-1589 cu numele simplu de **Borșa**.
- În 1854 apare și numele românesc al satului **Borșea**.

Denumirea oficială de **Borșa** este preluată în anul 1918 odată cu Marea Unire a Transilvaniei cu România.

BORȘA CRESTAIA

Cătunul Borșa Crestaia este atestat în anul 1913: Kerestaljatelep. Este un cătun care s-a format la sfârșitul secolului al XIX-lea. Numele provine din limba maghiară keresztaľja care înseamnă „sub cruce” în românește Crestaia.

SATUL GIULA

Denumirile de Gyla, Giula, Iula și multe alte forme înrudite, mereu transformate la transcrierea în limba latină medievală, sunt atribuite, în diferite scrieri hagiografice din secolele al XI-lea și al XII-lea, unui duce maghiar numit Gyula. În Dicționarul maghiar-român găsim: Gyula = Iuliu (nume de bărbat) de unde rezultă că, la începutul sec. al XI-lea, voievodul Transilvaniei era un român cu numele Iuliu. Dacă ar fi fost ungar nu ar fi de crezut să-i fi atacat pe unguri. Și nu este de mirare că era rudă cu Bela = Voicu *duce* în Panonia, care, trecând

la catolicism, și-a schimbat numele în **Ștefan**, nu **István** (!). Până la convertirea lui **Ștefan** la catolicism ei aparțineau bisericii din Bizanț. Despre **Gyula**, **Giula** sau **Ghiula**, cum scrie **Petru Maior**, dar și alții, știm că s-a deplasat la Bizanț unde s-a botezat, după cum scrie **Gheorghe Cedrenu**, istoric bizantin, în *Compendiul istoriilor*. Mai mult, **Gyula** a adus cu sine în Ardeal pe călugărul **Ierotheiu** care a convertit pe mulți ardeleni la creștinism, cum arată **Cedrenu** și **Zonares**. Deci, **Gyula** era creștin, dar de rit bizantin, astfel că imputația pe care i-o face nepotul lui, **Ștefan I**, că nu s-ar fi întors la legea creștină are numai sensul că a refuzat să treacă la catolicism. În zona satelor Chidea Kyde, Kide, Giula (Gyula), Măcicaș (Machkas, Mochkas), Mera, Nădășelu, Suceag sau Sumurduc întâlnim în jurul anului 1300 familii precum familia voievodului Giula, deținătoare ale unor poziții respectate în comunitatea nobiliară și în structurile instituționale ale comitatelor Dăbâca și Cluj. Din aceeași zonă avem, de asemenea, o atestarea sigură a unei stăpâniri a neamului Ogmand, al cărui strămoș întemeietor este menționat în *Gesta Hungarorum*

- 1307-ben Gyula
- 1314-ben Gyula,
- 1350-ben Gyulay,
- 1587-ben Gywla

SATUL CIUMAFAlA

Denumirea satului Ciumafaia provine din limba maghiară (Csomofaja) □i înseamnă „Copacul lui Csoma”. Satul a purtat în decursul istoriei și alte denumiri, precum Ciomofaia. În limba română Ciumăfaia este o plantă sălbatică destul de otrăvitoare.

- 1230- Chama,
- 1307, Chomafáya,
- 1314 în Chamajaya,
- 1333 în Chamajáya,
- 1514 în Chomaffaija,
- 1839 Tsomafája, Csomafája, Csumefáje,
- 1920 Ciomăfaia, Ciumăfaia

Subsecțiunea I.3. - Satele componente, amplasarea acestora, distanța dintre satele componente

Art.5 Comuna este formată din următoarele sate: Borsa reședință, Ciumafaia, Giula, Borsa-Creștaia, Borsa-Catun.

Subsecțiunea I.4. - Delimitarea teritorială a comunei

Art. 6 Comuna Borsa este așezată pe Valea Borsei la 10 Km spre vest de la varsarea acesteia în râul Someș, la 36 km față de reședința de județ, Cluj-Napoca și la 30 km față de orașul Gherla. Din punct de vedere al așezării geografice, comuna Borsa se situează la întretaiera meridianului de 23 grade și 40 minute și a paralelei de 46 grade și 57 minute latitudine nordică. Teritoriul comunei Borșa face parte din unitatea geomorfologică a Podișului Someșan, subunitatea dealurilor Clujului și a Borșei. Limitele ei se încadrează în bazinul hidrografic al râului Borșa, afluentul stâng al Someșului Mic. Limita nordică o formează cumpăna de ape dintre valea Borșei și valea Lunei de Jos, iar limita sudică se suprapune cumpenei dintre Borșa și valea Feiurdului.

Art.7 Vecinii comunei sunt:

- la nord: teritoriul administrativ al comunei Dabaca
- la est: teritoriul administrativ al comunei Bontida (satul Rascruți)
- la sud est: teritoriul administrativ al comunei Jucu
- la sud: teritoriul administrativ al comunei Chinteni
- la vest: teritoriul administrativ al comunei Vultureni

Art. 8 Comunele învecinate cu Borsa sunt: Dabaca, Bontida, Jucu, Chinteni și Vultureni.

Art. 9 Distanța față de reședința de comună se prezintă astfel:

Borsa-Borsa Catun-la distanța de 5 km,

Borsa-Borsa Cretaia-la 3.5 km,

Borsa-Giula - 4 km,

Borsa-Ciumafaia-4 Km

Din punct de vedere al așezării geografice, comuna Borsa se situează la intersecția meridianului de 23 grade și 40 minute și a paralelei de 46 grade și 57 minute latitudine nordică.

Borsa-reședința de comună, împreună cu cele două catune Borsa Cretaia și Borsa Catun, este situat la 21 km nord de Cluj Napoca având următoarele coordonate geografice: intersecția paralelei de 46 grade 56 minute și 30 secunde și 47 grade 3 minute și 15 secunde latitudine nordică și 40 grade 45 minute 10 secunde -41 grade 10 minute și 5 secunde longitudine estică, este așezat pe valea Paraului Borsa între satele Jucu, Campenesti, Satulung, Giula, Ciumafaia, Badesti, Dabaca, Luna de Jos și Rascruți.

Coordonatele geografice ale satelor comunei Borsa sunt:

- Giula: **46°55'43"N 23°36'41"E**

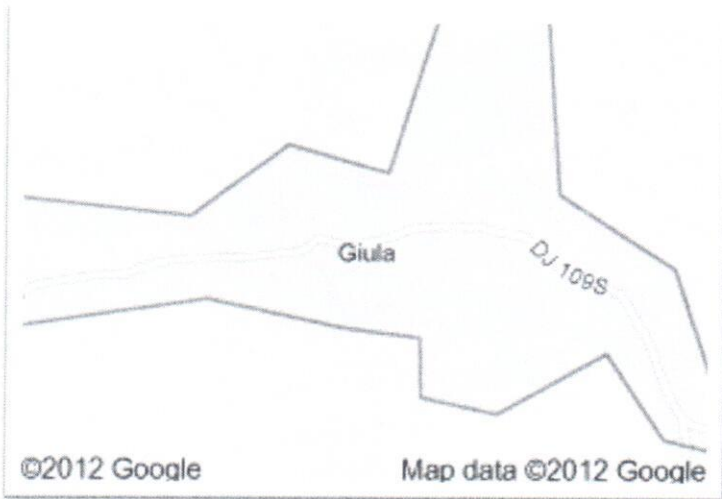
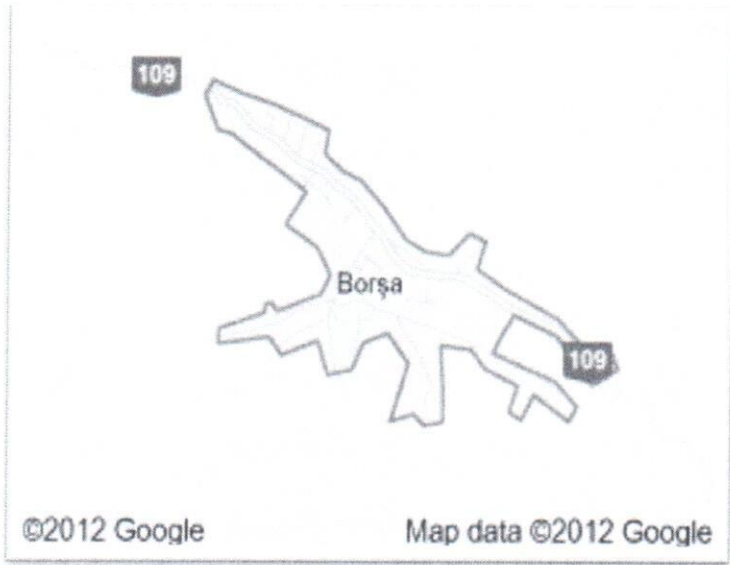
Fus orarEET (UTC+2)

Ora de vară (DST)EEST (UTC+3)

- Ciumafaia: **46°56'49"N 23°37'08"E**

Fus orarEET (UTC+2)

Ora de vară (DST)EEST (UTC+3)

Sectiunea II. Determinarea colectivitatii asupra careia se exercita autoritatea consiliului local si a primarului; date privind infiintarea comunei, prima atestare documentara, evolutia istorica

Subsectiunea II.1. Determinarea colectivitatii asupra careia se exercita autoritatea consiliului local si a primarului.

Art. 10 Comuna Borsa este persoana juridica de drept public. Comuna Borsa are un patrimoniu propriu si capacitate juridica deplina.

Art. 11 Comuna Borsa poate intra in raporturi juridice cu alte autoritati sau institutii publice, cu persoane juridice , in conditiile legii.

Valea Borșei constituie o regiune străveche populară, acest fapt datorându-se mai multor factori:

1. istorici – circulația intensă încă de pe timpul romanilor i-a conferit o funcție strategico-militară si comercială importantă;
2. geografici – dealul se îmbină armonios cu ăesul;
3. sociali – regiunea a fost locuita de om încă din preistorie
4. economici – economie variată bazată pe exploatarea diverselor resurse naturale din zonă.

Comuna Borșa are o existență atestată documentar de peste sapte secole, nu beneficiază de date statistice privind numărul locuitorilor săi, decât din ultimele trei secole. Populația constituie factorul activ în modificarea mediului geografic. Evoluția numerică a populației satelor comunei , în urma recensămintelor din sec. XVIII – XIX, a cunoscut următoarele oscilații.

Un recensământ al populației poate fi în statisticele și registrele de recensământ în care sunt consemnate date certe, începând din secolul al XVIII-lea.

Borșa ca localitate apare în mod constant ca un sat bine populat, cu o populație majoritar românească, ocupația principală a acesteia fiind agricultura și creșterea animalelor. La 1720 Borșa făcea parte din comitatul Dăbâca iar pe plan social în registru este înregistrată o familie de nemeș, este vorba de familia Bánffy, majoritatea locuitorilor fiind iobagi – un număr de 33 de familii- jeleri erau 18 familii și 10 familii nu aveau avere. In total erau

consemnate 62 de familii. Ca pământ arabil erau 420 de jugăre, 369 de jugăre de rât și 5 jugăre de vie.

a) Comuna Borsa

b)

	Total	Români	Maghiari	Germani	Altă naționalitate	Evrei	Rromi	Ucrainieni	Sârbi	Slovaci
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1850n	2781	2177	480	1	123	30	76	.	.	
1880a	3020	2353	517	10	39+101	.	.	-	1	
1880b	3020	2433	537	10	40	.	.	-	1	
1890a	3370	2686	624	14	46	.	.	-	-	
1900a	3569	2915	638	16	-	.	.	-	-	
1910a	3602	2882	674	-	46	.	.	-	-	
1920n	3706	3074	535	-	97	49	.	.	.	
1930a	4229	3617	530	5	77	54	23	-	-	
1930n	4229	3593	522	-	114	61	51	-	-	
1941a	4713	3849	775	1	88	18	67	2	-	
1941n	4713	3851	745	1	116	29	85	2	-	
1956n	4457	3961	496	-	-	-	-	-	-	
1966a	3885	3430	384	1	70	-	69	-	-	1
1966n	3885	3417	395	-	73	2	70	-	-	1
1977n	3291	2897	313	-	81	-	80	-	-	
1992a	2119	1873	205	-	41	-	41	-	-	
1992n	2119	1868	207	2	42	-	42	-	-	
2002a	1865	1677	146	1	41	-	40	-	-	
2002n	1865	1650	164	1	50	-	50	-	-	

1. Satul Borsa

	Total	Români	Maghiari	Germani	Altă naționalitate	Evrei	Rromi	Ucrainieni	Sârbi	Slovaci
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1850n	1741	1396	254	1	90	12	61	.	.	

1880a	1868	1493	271	1	39+64	.	.	-	1
1880b	1868	1546	281	1	40	.	.	-	1
1890a	2185	1767	387	-	31	.	.	-	-
1900a	2321	1885	424	12	-	.	.	-	-
1910a	2333	1854	469	-	10	.	.	-	-
1920n	2469	2052	373	-	44	44	.	.	.
1930a	2829	2423	349	5	52	52	-	-	-
1930n	2829	2400	342	-	87	57	28	-	-
1941a	3083	2469	578	-	36	18	16	1	-
1941n	3083	2469	553	-	61	28	32	1	-
1956	2638 (a)
1966a	2438	2160	277	1	-	-	-	-	-
1966n	2438	2148	287	-	3	2	1	-	-
1977n	2287	2028	240	-	19	-	18	-	-
1992n	1586	1408	166	2	10	-	10	-	-
2002a	1416	1294	117	1	4	-	3	-	-
2002n	1416	1269	133	1	13	-	13	-	-

2. Borsa-Cătun - Bánffytanya

	Total	Români	Maghiari	Germani	Altă naționalitate	Evrei	Rromi	Ucrainieni	Sârbi	Slovaci
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1956	157
1966a	130	130	-	-	-	-	-	-	-	-
1966n	130	130	-	-	-	-	-	-	-	-
1977n	116	116	-	-	-	-	-	-	-	-
1992n	77	76	1	-	-	-	-	-	-	-
2002a	79	79	-	-	-	-	-	-	-	-
2002n	79	79	-	-	-	-	-	-	-	-

3. Borsa-Crestaia - Keresztaljtelep

	Total	Români	Maghiari	Germani	Altă naționalitate	Evrei	Rromi	Ucrainieni	Sârbi	Slovaci
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11

1910a	(116)	(110)	(6)	(-)	(-)	.	.	(-)	(-)
1956	143
1966a	101	101	-	-	-	-	-	-	-
1966n	101	101	-	-	-	-	-	-	-
1977n	54	54	-	-	-	-	-	-	-
1992n	2	2	-	-	-	-	-	-	-
2002a	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2002n	-	-	-	-	-	-	-	-	-

4. Ciumăfaia - Csomafája

	Total	Români	Maghiari	Germani	Altă naționalitate	Evrei	Rromi	Ucrainenii	Sârbi	Slovaci
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1850n	454	292	141	-	21	12	9	.	.	
1880a	488	306	162	-	0+20	.	.	-	-	
1880b	488	319	169	-	-	.	.	-	-	
1890a	463	315	132	14	2	.	.	-	-	
1900a	486	325	161	-	-	.	.	-	-	
1910a	485	319	130	-	36	.	36	-	-	
1920n	400	258	98	-	44	-	.	.	.	
1930a	528	394	111	-	23	-	23	-	-	
1930n	528	393	110	-	25	2	23	-	-	
1941a	610	442	117	-	51	-	50	1	-	
1941n	610	447	113	-	50	-	50	-	-	
1956	598	
1966a	454	306	78	-	70	-	69	-	-	
1966n	454	305	79	-	70	-	69	-	-	
1977n	362	242	58	-	62	-	62	-	-	
1992n	190	130	28	-	32	-	32	-	-	
2002a	172	119	16	-	37	-	37	-	-	
2002n	172	119	16	-	37	-	37	-	-	

5. Giula – Kolozsgyula

	Total	Români	Maghiari	Germani	Altă naționalitate	Evrei	Rromi	Ucrainieni	Sârbi	Slovaci
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1850n	586	489	85	-	12	6	6	.	.	.
1880a	664	554	84	9	0+17	.	.	-	-	-
1880b	664	568	87	9	-	.	.	-	-	-
1890a	722	604	105	-	13	.	.	-	-	-
1900a	762	705	53	4	-	.	.	-	-	-
1910a	784	709	75	-	-	.	.	-	-	-
1920n	837	764	64	-	9	5
1930a	872	800	70	-	2	2	-	-	-	-
1930n	872	800	70	-	2	2	-	-	-	-
1941a	1020	938	80	1	1	-	1	-	-	-
1941n	1020	935	79	1	5	1	3	1	-	-
1956	921
1966a	762	733	29	-	-	-	-	-	-	-
1966n	762	733	29	-	-	-	-	-	-	-
1977n	472	457	15	-	-	-	-	-	-	-
1992n	264	252	12	-	-	-	-	-	-	-
2002a	198	185	13	-	-	-	-	-	-	-
2002n	198	183	15	-	-	-	-	-	-	-

Odată cu trecerea vremii satul crește atât ca populație cât și ca suprafață agricolă. În recensământul din 1857, satul Borșa are o populație de 1834 de locuitori, care trăiesc în 334 de case. Pe confesiuni majoritatea locuitorilor sunt greco-catolici, în număr de 1527 (este vorba de populația majoritar românească). Numărul romano-catolicilor sunt de 41, iar reformați 236. În sat trăiesc de asemenea 26 israeliți. Pentru comparație celelalte două așezări vecine aveau următoarea populație: 413 locuitori erau în Ciumăfaia, iar în Giula erau 531 de locuitori.

În anul 1880 se organizează un nou recensământ iar situația nu era fundamental schimbată față de perioada precedentă. La acel an în Borșa era un număr de 344 de case cu o populație de 1868 de oameni. De data aceasta

recensământul cuprinde date legate și de limba maternă a locuitorilor, astfel din totalul populației 1493 erau români, 271 erau maghiari, iar alte naționalități erau 38. La această populație se găseau un număr de 252 de locuitori alfabetizați. Este clar că o bună parte din locuitori nu aveau știință de carte deși în sat funcționa școala.

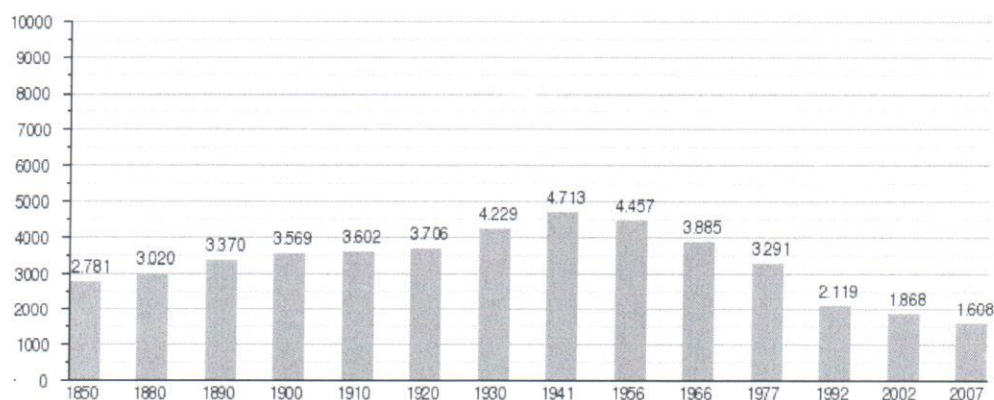
La recensământul din anul 1900 aflăm că satul Borșa avea o suprafață agricolă de 6886 de jugăre. Numărul caselor era de 425 iar populația totală a așezării era în număr de 2321 locuitori. Dintre aceștia 1885 erau români, 424 erau maghiari și germani erau 2. Pe confesiuni erau 1871 de greco-catolici, 7 ortodocși, 38 de romano-catolici, 323 de reformați, 6 unitarieni, 2 evangheliști și 74 israeliți. Dintre aceștia 444 știau să scrie și să citească. Recensământul din acest an scoate în evidență faptul că 1103 locuitori știu să vorbească ungurește.

În anul 1910 în Borșa se găseau 2333 de locuitori. Cap de familie, ocupați în activitatea economică, erau în număr de 904. Dintre aceștia 768 erau agricultori, în industria locală erau angrenați 40 de locuitori, 12 în comerț, 10 în transporturi, 15 în servicii publice, 5 în armată, 2 zilieri și 39 în servicii casnice. Familia Bánffi avea în proprietate peste 100 de jugăre de pământ. În localitate era și o familie de arendaș. Un număr de 130 de familii erau proprietar mijlocii de pământ iar 50 de familii stăpâneau pământ puțin. Interesant este că la acea dată numărul celor care știau să scrie și să citească, erau de 742 de locuitori. La această dată știau să vorbească limba maghiară un număr de 756 de oameni. Natalitatea era destul de ridicată, deoarece erau înregistrați un număr de 444 de copii de la 0-5 ani. Din cele 439 de case care erau atunci în sat 51 erau acoperite cu țiglă, 143 cu șindrilă iar restul caselor în număr de 245 erau acoperite cu trestie sau paie. În perioada interbelică în timpul recensământului general efectuat în anul 1930 Borșa atinge un maxim de populație.

În cadrul recensământului general din 1930 un număr de 2829 de locuitori trăiau în sat. Dintre aceștia 1400 erau bărbați și 1492 femei. La acea perioadă Borșa aparținea județului Cluj și era reședință de plasă cuprinzând un număr de 19 sate: Chidea, Cimăfaia, Cubleșul-Someșan, Dăbâca, Dârja, Băbuțiu, Bădești, Borșa, Cătălina, Câmpenești, Făureni, Feiurdeni, Giula, Luna de jos, Panticeu, Pâglișa, Satu-Lung, Șoimeni, Vultureni. La vremea respectivă satul Borșa avea un număr de 521 de gospodării (15). Pe naționalități locuitorii Borșei erau în majoritate români, în număr de 2400, maghiari 324, evrei 57, și țigani 28. După religie erau 24 de ortodocși, 2371 greco-catolici, 30 romano-catolici, 346 reformați(calvini) și 57 mozaici. În ce privește știința de carte situația era

următoarea: bărbați în număr de 664 știau să scrie și să citească, iar dintre femei 532 știau carte. Majoritatea avea ca pregătire școala primară. Cea mai mare parte a locuitorilor Borșei nu știau carte mai ales persoanele peste 20 de ani. Recensământul din 1955 ne arată că satul Borșa avea o populație de 2638 locuitori din care 1337 erau bărbați și 1317 femei (16). În recensământul din 1966 se vede că numărul locuitorilor începe să fie în scădere, localitatea numărând 2566 de suflete din care 1264 bărbați și 1302 femei. Pe naționalități românii erau 1590, maghiari 748, gemrani 2 și țigani 225 (17). În zilele noastre întreaga comuna Borșa are o populație de 1660 de locuitori iar satul Borșa are 916 locuitori.

În urma colectivizării agriculturii din deceniul 6 și 7 mai mult de jumătate din populația Borșei a luat drumul orașului. Efectele negative ale acestui proces de depopulare s-a repercutat atât în viața economică, socială și culturală.

Evoluția demografică, date cf. INSSE, grafică realizată de Wikipedia

Cei care au rămas în sat doresc o revitalizare a așezării dar acest lucru nu se poate realiza decât în condițiile în care toți factorii responsabili vor concura la realizarea unei turnuri favorabile comunității borșene. Sigur că cauzele scăderii populației sunt multiple și ele acționează în mod obiectiv. O contribuție majoră la scăderea populației este rata scăzută a natalității. În urma îmbătrânirii populației este o rată crescută a mortalității. Și în prezent are loc exodul populației spre oraș mai ales spre reședința județului. O cauză majoră a situației dificile a comunei este legată de stagnarea activității specifice a locuitorilor Borșei: munca pământului. Un fenomen mai recent este plecarea multor borșeni spre alte state ale Europei în căutare de lucru. În aceste condiții nu se poate întrevădea o creștere a populației și o revenire la așezarea tradițională de altădată.

Conform recensământului din anul 2002 statistica se prezenta astfel:

Nr total al populației: 1865

1. Structura etnică a populației

Romani: 1650

Maghiari: 164

Rromi: 50

Germani: 1

2. Structura populației după limba maternă:

Romana: 1677

Maghiara: 146

Rromanes: 40

Germana: 1

Ruso-lipoveana: 1

3. Structura populației după religie:

Ortodoxa: 1474

Romano-catolică: 15

Greco-catolică: 157

Reformată: 256

Baptista: 14

Unitariană: 1

Crestina după Evanghelie: 1

Evanghelică lutheranosinodo-presbiteriană: 1

Atei: 1

Religie nedeclarată: 2

Structura populației după sex și vârstă:

0-14 ani bărbați: 119

0-14 ani femei: 140

15-59 barbati: 511

15-59 femei: 426

60 ani barbati: 289

60 ani femei: 380

Azi, comuna Borsa, trece printr-o perioada dificila din punct de vedere demografic si social datorita lipsei locurilor de munca si a depopularii satelor din Romania.

Dupa analiza situatiilor demografice inregistrate incepand cu anul 1850, se poate afirma ca numarul populatiei din comuna Borsa in ultimii 25 de ani a scazut intr-un mod alarmant pentru comuna.

Cauzele acestei situatii sunt multiple. Printre acestea se pot aminti:

1. Rata scazuta a natalitatii
2. Rata crescuta a mortalitatii
3. Miscarea populatiei inspre oras (in principal orasul Cluj)
4. Situatia economica a comunei

Migratia populatiei spre alte state ale Europei Art. 12 Calculandu-se densitatea populatiei pe raza comunei Borsa reiese ca exista 30,17 locuitori/kmp, iar densitatea in vatra satului este de 409 locuitori/kmp

Subsectiunea II.1.a. Numarul de locuitori si de gospodarii, structura si migratia populatiei

Art. 13 La nivelul comunei Borsa numarul locuitorilor este de 1568 locuitori.

Art. 14 Populatia comunei Borsa este structurata intr-un numar de 999 cladiri si 1011locuinte, 573 gospodarii , pe o arie locuibila de 40237mp.

Art. 15 Migratia populatiei (stabiliri/plecari cu domiciliul in/din localitate arata dupa cum urmeaza:

- Plecati pe o perioada indelungata: 41 persoane
- Temporar absentii : 62 persoane
- Temporar prezenti: 98 persoane

Subsectiunea II.1.b. Numarul de persoane care beneficiaza de asistenta si protectie sociala

Art.16 In ceea ce priveste protectia speciala si incadrarea in munca a persoanelor cu handicap sunt sprijiniti de catre Consiliul local Borsa

Subsectiunea II.1.c. Cultele

Art.17 Locuitorii comunei Borsa majoritatea sunt de rit crestin ortodox. Din puncte de vedere religioasa statistica se prezinta astfel:

- Ortodocsi: 1183
- Reformati: 122
- Greco-catolici: 185
- Baptisti: 19
- Penticostali: 40
- Romano-catolici: 10
- Fata religie: 4
- Nedecarati: 5

Art.18 Locuitorii sunt organizati in urmatoarele biserici:

1. Biserica ortodoxa din satul Borsa
2. Biserica ortodoxa din satul Giula
3. Biserica ortodoxa din satul Ciumafaia
4. Biserica greco-catolica din satul Borsa
5. Biserica greco-catolica din satul Ciumafaia
6. Biserica reformata din satul Borsa
7. Biserica reformata din satul Giula
8. Biserica reformata din satul Ciumafaia
9. Biserica penticostala din satul Borsa
10. Biserica baptista din satul Giula

Existența parohiei Borsă și a celor din Ciumăfaia și Giula se pierde în negura veacurilor trecute. Poporul roman s-a nascut crestin. Mai mult, crestinismul pe teritoriul romanesc este de origine apostolica. Cu aceste doua afirmatii se definesc doua din coordonatele fundamentale ale vietii religioase a romanilor, cu adanci implicatii si cu semnificatii deosebite in Istoria poporului

nostru. Credinta crestina a fost la romani si in Evul Mediu, ca si in perioada de inceput, unul dintre factorii care au promovat si aparat fiinta nationala a romanilor. Acest lucru se poate vedea si din procesul de reorganizare bisericeasca a romanilor in contextul intemeierii statelor feudale romanesti centralizate. Biserica romaneasca s-a adaptat, deci, transformarilor prin care a trecut societatea romaneasca de-a lungul timpului si acest lucru s-a impus din orientarea permanenta a Bisericii noastre de a fi intotdeauna alaturi de popor. Din primele momente de afirmare istorica si culturala a poporului roman ca individualitate distincta, cu deosebire de la inceputul celui de al doilea mileniu al erei crestine - in perioada de constituire a cnezatelor si a statelor voievodale In Transilvania, Biserica Ortodoxa a fost leaganul romanilor, credinta ortodoxa devenind cea mai concreta forma de exprimare si conservare a specificului romanesc. Preotimea satelor noastre ardelene a impartasit intotdeauna soarta taranilor, ducand aceeasi viata plina de lipsuri materiale, prestand corvezi, platind biruri si dari si neavand drepturi sociale ca si cei pe care ii pastoreau. Dar asta nu i-a impiedicat cu nimic ca sa fie buni romani si buni crestini ai bisericii noastre stramosesti, jertfind mult dupa cum vom vedea mai tarziu pentru biserica si pentru ridicarea culturala a localitatii unde traiesc. De sigur nu putem vorbi despre un inceput de viata religioasa in Borsa la o anumita data, aceasta pierzandu-se in negura vremii, el fiind foarte veci, dupa cum se poate vedea si din inscriptia ce se afla pe clopotul cel mic, pe care este gravat anul 1458. Povestesc batranii ca niciodata nu le ajungeau bucatele de la o recolta la alta, cu toate ca faceu economii severe pentru aceasta si adeseori in timpul iernii apelau la "indrumarea" celor avuti luand cu imprumut bucate, in contul muncii ce-va astepta. Si cine ar putea reda toate mizeriile trecutului prin care treceau acesti oameni cu familii numeroase, cu copii multi desculti si dezbracati. Dar din acest putin cel aveau acesti oameni dornici de o viata mai buna, dornici de libertate si dreptate sociala, dornici de a fi stapani la ei acasa, au stiut intotdeauna sa jertfeasca pentru "Casa Domnului", unde in duminici si in sarbatori isi impreunau gandurile in sfanta rugaciune comuna, alinandu-si durerile si nemulțumirile, cerand lui Dumnezeu ajutor, in implinirea viselor lor de veacuri. Pentru acest fapt, preotimea a fost mereu alaturi de taranime in lupta acesteia pentru un trai mai bun. La inceputul secolului al XVIII-lea situatia romanilor transilvaneni s-a agravat printr-o conjunctura generala nefavorabila: peste teritoriul lor marile puteri urmareau echilibrul european si isi incercau armele, fie pe campul de lupta, fie prin retelele diplomatice. Rusia se afla in ofensiva modernizarii. Austria se intarea in granite cu aliante politice schimbatoare,

Imperiul Otoman - dupa pacea de la Carlovitz (1699) - se refacea in intentia altor atacuri si inlocuia la romani domniile pamantene. Se dovedea tot mai mult ca romanii nu mai pot fi neglijati prin mentinerea acelorasi forme de dominanta : Constantinopolul cauta o carare administrativa prin domnii fanarioti, iar Viena o carare de politica religioasa spre o indepartata Roma, carare cunoscuta sub numele de uniatie (care de fapt si de drept se oprea in acel veac la Viena). Prin unirea unei parti a romanilor ardeleni cu Biserica Romei la 1698-1701, in mod samavolnic, poporul roman a simtit ca prin incercarea de a-l rupe de la Ortodoxie se intentioneaza nu numai desprinderea lui din unitatea cu fratii din Principate si deznationalizarea lui treptata, ci si privarea sa de "legea lui romaneasca.. In fata acestei primejdii care ameninta nu numai credinta sa ortodoxa, ci si unitatea sa nationala, poporul roman a luptat cu indarjire prin Sofronie de la Cioara, Oprea Miclaus, Inochentie Micu si multi altii, prin a caror jertfa s-a evidentiat inca odata stransa legatura dintre Biserica si credinciosi. Romanii ortodocsi din Borsa, pana in jurul anului 1750, nu au avut dreptul de a-si construi biserica, religia lor nefiind-le recunoscuta de catre statul habsburgic si nu puteau fi nici scolarizati. Primăvara anului 1761 marchează o nouă etapă în istoria neamului românesc din Ardeal. La acea dată, Curtea de la Viena trimitea în Transilvania pe generalul Bucow însoțit de trupe. Sub tunurile generalului Bucow a cazut si biserica ortodoxa de lemn din Borsa care a fost aprinsa, in locul ei insa romanii si-au construit o alta biserica. Marturie a credintei stramosesti sta clopotul mic al Bisericii ortodoxe romane din Borsa care din documente reiese ca apartine borsenilor din anul 1714, insa el poate fi si mai vechi. In toată această perioadă locuitorii majoritari a localitații, românii, în urma pătrunderii ideilor reformei în Ardeal, vor fi presați să se calvinizeze. Populația, în frunte cu preoții lor, rezistă presiunii. După pătrunderea ocupației austrice în provincie, românii din Borșa au fost obligati sa treaca la religia greco-catolică. Viața oamenilor era foarte grea. Locuitorii satul aveau obligații față de proprietarii de pământ și față de stat. Reglementate prin legi care erau defavorabile țăranilor, obligațiile erau teribil de apăsătoare. Aceasta stransa legatura dintre preotime si masele taranesti a culminat in Transilvania, in timpul rascoalei de la 1784, condusa de Horia, Closca si Crisan. La aceasta mare miscare au participat si multi preoti de sat, activand in felurite chipuri: conducatori de grupe, gazde, informatori, transmitatori de stiri, strangatori de fonduri pentru drumul lui Horea la Viena s. a. Rolul acestora in miscare reiese clar dintr-o "petitiune" a nobilimii din Comitatul Albei, adresata, in timpul rascoalei, contelui Anton Jankovics, comisar imperial in Ardeal, in care se

Imperiul Otoman - dupa pacea de la Carlovitz (1699) - se refacea in intentia altor atacuri si inlocuia la romani domniile pamantene. Se dovedea tot mai mult ca romanii nu mai pot fi neglijati prin mentinerea acelorasi forme de dominanta : Constantinopolul cauta o carare administrativa prin domnii fanarioti, iar Viena o carare de politica religioasa spre o indepartata Roma, carare cunoscuta sub numele de uniatie (care de fapt si de drept se oprea in acel veac la Viena). Prin unirea unei parti a romanilor ardeleni cu Biserica Romei la 1698-1701, in mod samavolnic, poporul roman a simtit ca prin incercarea de a-l rupe de la Ortodoxie se intentioneaza nu numai desprinderea lui din unitatea cu fratii din Principate si deznationalizarea lui treptata, ci si privarea sa de "legea lui romaneasca.. In fata acestei primejdii care ameninta nu numai credinta sa ortodoxa, ci si unitatea sa nationala, poporul roman a luptat cu indarjire prin Sofronie de la Cioara, Oprea Miclaus, Inochentie Micu si multi altii, prin a caror jertfa s-a evidentiat inca odata stransa legatura dintre Biserica si credinciosii. Romanii ortodocsi din Borsa, pana in jurul anului 1750, nu au avut dreptul de a-si construi biserica, religia lor nefiind-le recunoscuta de catre statul habsburgic si nu puteau fi nici scolarizati. Primăvara anului 1761 marchează o nouă etapă în istoria neamului românesc din Ardeal. La acea dată, Curtea de la Viena trimitea în Transilvania pe generalul Bucow însoțit de trupe. Sub tunurile generalului Bucow a cazut si biserica ortodoxa de lemn din Borsa care a fost aprinsa, in locul ei insa romanii si-au construit o alta biserica. Marturie a credintei stramosesti sta clopotul mic al Bisericii ortodoxe romane din Borsa care din documente reiese ca apartine borsenilor din anul 1714, insa el poate fi si mai vechi. In toată această perioadă locuitorii majoritari a localitații, românii, în urma pătrunderii ideilor reformei în Ardeal, vor fi presați să se calvinizeze. Populația, în frunte cu preoții lor, rezistă presiunii. După pătrunderea ocupației austrice în provincie, românii din Borșa au fost obligati sa treaca la religia greco-catolică. Viața oamenilor era foarte grea. Locuitorii satul aveau obligații față de proprietarii de pământ și față de stat. Reglementate prin legi care erau defavorabile țăranilor, obligațiile erau teribil de apăsătoare. Aceasta stransa legatura dintre preotime si masele taranesti a culminat in Transilvania, in timpul rascoalei de la 1784, condusa de Horia, Closca si Crisan. La aceasta mare miscare au participat si multi preoti de sat, activand in felurite chipuri: conducatori de grupe, gazde, informatori, transmitatori de stiri, strangatori de fonduri pentru drumul lui Horea la Viena s. a. Rolul acestora in miscare reiese clar dintr-o "petitiune" a nobilimii din Comitatul Albei, adresata, in timpul rascoalei, contelui Anton Jankovics, comisar imperial in Ardeal, in care se

spune: "Deoarece preotii romani sunt aceia care atata mai cu seama poporul la revolutiune, din aceasta cauza sa se publice ca in oricare sat va erupe o revolutiune, acolo preotii romani, primarii si juratii cu trei insi langa dinsii, se vor pedepsi cu moarte, in conformitate cu legile patriei". Deși zona era bogată în ce privește resursele agricole, majoritatea locuitorilor trăiau într-o săracie adâncă. De aceea, de cele mai multe ori, când aveau mișcări sociale la nivelul provinciei, borșenii s-au alăturat acestor mișcări. In perioada de început al secolului al XIX-lea borșenii se alătură noilor idei și mișcări legate de desființarea obligațiilor iobăgești, mai ales a clăcii, a libertății sociale și a primelor semne de trezire a conștiinței naționale. În momentul izbucnirii mișcării de la 1848 documentele atestă că printre primele sate care s-au alăturat ideilor pașoptiste au fost satele comunei Borșa, atât Giula cât și Ciumăfaia. Astfel semnalul răscoalei a fost dat prin baterea clopotului de la biserica din Borșa la 19 noiembrie 1848. Țăranii s-au adunat în curtea baronului cerând desființarea clăcii. Nefiind acceptate cererile țăranilor, aceștia au început să devasteze clădirea, magaziile și au avut o mică răfuială cu administratorul domeniului Iancio. Practic toate satele de pe valea Borșii până la Așchileu au început a se mișca. După 1854 se aplică hotărârile imperiale de desființare a iobăgiei și a robotei. In recensământul din 1857, satul Borșa are o populație de 1834 de locuitori, care trăiesc în 334 de case. Pe confesiuni majoritatea locuitorilor sunt greco-catolici, în număr de 1527 (este vorba de populația majoritar românească). Numărul romano-catolicilor sunt de 41, iar reformați 236. In sat trăiesc de asemenea 26 israeliți. Pentru comparație celelalte două așezări vecine aveau următoarea populație: 413 locuitori erau în Ciumăfaia, iar în Giula erau 531 de locuitori. In vara anului 1859 este numit preot în comuna Borsa preotul Alimpiu Barbulovici carer a făcut parte din pătura preotimii fără avere, făcându-se exponentul aspirațiilor poporului din rândul căruia s-a ridicat. Sprijină dezvoltarea învățământului în general, militând pentru păstrarea caracterului confesional al scolilor. În această perioadă este membru în senatul scolastic din comitatul Dăbâca, având o atitudine demnă în ceea ce privește păstrarea limbii și a tradițiilor românești. A fost receptiv față de problemele și frământările național-politice ale vremii, manifestând un interes deosebit față de acestea, dar și față de problemele culturale, de limbă, etc. În anul 1861 a fost invitat la Congresul National al Aștrei de la Sibiu, la care însă, nu se știe dacă a participat. În 1871 a fost ales presedintele Despărțământului "Aștrei" din Sălaj. În calitate de presedinte a organizat două adunări generale la Simleu: prima în 6 august 1878, iar a doua în 6 august 1908. La 6 septembrie 1873 episcopul de Gherla îl

numeste pe A. Barbulovici vicar al Silvaniei, paroh al Simleului, protopop de Crasna si Valcãu. La 15 mai 1874 a fost ales si presedinte al "Reuniunii Învãtãtorilor Români Sãlãjeni". A fost în fruntea memorandistilor din 1892, iar la procesul acestora din 1894 a condus preotimea înaintea fruntasilor Partidului National Român. În ianuarie 1914, Alimpiu Barbulovici se retrage la Bocsã, unde se stinge din viaã la 10 decembrie acelasi an.

Alaturi de popor, in marea actiune pentru faurirea statului roman modern s-a aflat si Biserica Ortodoxa, prin slujitorii ei. In acele zile de nestavilit avant, slujitorii altarelor au inteles sa mearga pe drumul dreptelor nazuinte si aspiratii nationale ale maselor, dandu-si obolul lor neprecupetit la propasirea patriei, sprijinind cu inflocarare, impreuna cu pastoritii lor, faurirea marelui act istoric: unirea Principatelor. Ierarhii Bisericii, prin predici, cuvantari, articole publicate in ziare, brosure, demersuri la autoritati, iar unii ca membri ai divanurilor, au depus o intensa si rodnicã activitate in sprijinul unirii. Si preotimea de mir de la sate si orase si-a adus contributia ei in actiunea de lamurire si mobilizare a locuitorilor la infaptuirea actului unirii. Slujitorii Bisericii strabune si-au adus cu insufletire obolul lor de jertfa in lupta de emancipare politica a poporului roman. Biserica s-a îngrijit în mod special și de educarea copiilor, nu numai din punct de vedere religios, dar și din punct de vedere al luminării minții lor cu cele ale științei de carte. Prima școală elementară confesională a fost infintata sub conducerea bisericii. Prima școală elementară confesională a fost infintata sub conducerea bisericii In ceea ce priveste biserica parohiala ortodoxa din Borsa, aceasta a fost construita in anul 1898-1900, sub pastorirea Pr.paroh BOCHIS IOAN senior din localitate. Dupa cum rezulta din cronica parohiei noastre, in ceea ce priveste locul construirii bisericii celei noi au fost mari framantari in sanul credinciosilor. O parte din credinciosi voiau sa fie construita cu orice prēt în afara satului, dar Pr.Ioan Bochis si cu o buna parte dintre credinciosi au tinut cu orice prēt ca sa fie construita in centrul satului, in mijlocul poporenilor dupa cum se poate vedea.;"Multi au aflat locul potrivit unde este biserica, iar altii nepriceputi sa fie inafara satului. Dar D-zeu prin cei buni si alesi sai si-a ales locul potrivit unde se afla biserica actuala din parohia Borsa". Fondurile necesare pentru construirea bisericii au fost adunate inca de pe vremea Pr.ALIMPIU BARBOROVICIU ,care a plecat in anul 1874 la parohia SIMLEU in calitate de vicar episcopesc al Silvaniei. Din anul 1874 colectarea fondurilor s-a facut sub conducerea Pr. ALEXANDRU LEMENYI, care a pastorit pana in anul 1893 cand pleaca ca protopop la Gherla. Parohul **Vasile Oltenu** cumpara terenul pentru construirea bisericii celei noi in anul 1896. Referitor la locul unde

a fost amplasată vechea biserică și a fost Sf. Altar, Pr. Ioan Bochis a așezat cu spesele sale o cruce din fier varsat pe piatra de altar a bisericii celei vechi, spre aducere aminte celor următori, locul unde a fost biserica cea veche de lemn, iar la pag. 58 a C. A. sta scris:” În 20 octombrie (1900) preotul local a savarsit ultima vecernie în vechea biserică.....”Biserica cea veche a fost vândută credincioșilor din localitatea ADALIN comuna DRAG din județul Salaj, care se afla și azi în stadiul în care a fost când era în Borsa. Biserica de lemn din Borșa se află în prezent în localitatea Adalin, județul Sălaj, unde a fost adusă în anul 1901 din satul Borsa

La recensământul din anul 1900 aflăm că satul Borșa avea o suprafață agricolă de 6886 de jugăre. Numărul caselor era de 425 iar populația totală a așezării era în număr de 2321 locuitori. Dintre aceștia 1885 erau români, 424 erau maghiari și germani erau 2. Pe confesiuni erau 1871 de greco-catolici, 7 ortodocși, 38 de romano-catolici, 323 de reformați, 6 unitarieni, 2 evangheliști și 74 israeliți. Dintre aceștia 444 știau să scrie și să citească. Recensământul din acest an scoate în evidență faptul că 1103 locuitori știu să vorbească ungurește. În anul 1904 borșenii se afirmă ca marinimoși prin donația făcută populației din Pămus caruia îi donează 178 de corone și 60 de 463,, dărate de veștminte,, (Răvasul Nr 25 din 18 iunie 1904). Numai în perioada primului război mondial, care avea să se încheie pentru români cu marele act de la Alba Iulia, din Transilvania, peste 300 de preoți au fost internați, închiși sau trimiși în pribegie, dintre care 5 au fost omorâți, iar alți 3 au murit în închisoare; în teritoriile ocupate vremelnic de Austro-Ungaria, zece de preoți au plătit cu grele suferințe, unii dintre ei chiar cu viața, curajul de a îmbarbata poporul și de a menține nestinsă flacăra nădejzii împlinirii naționale; iar în campania din 1916-1918, în Armata română au fost mobilizați un număr de 252 preoți, dintre care 25 au fost dați dispăruți și prizonieri, iar 5 dintre ei morți. În anul 1923 episcopul Iuliu Hossu vine în SFINȘTE Biserica din Parohia Borșa după 23 de ani de la ridicarea ei. (Curierul creștin Nr 8 din 15 aprilie 1923). În anul 1927 ca urmare a unor evenimente dezastruoase din Năsăud comuna Borșa a fost evidențiată în forurile bisericești contribuția locuitorilor Borșa pentru că au trimis pe lângă bani (Giula și Ciumăfaia 609 lei), multe haine și albituri (Curierul creștin Nr 24 din 15 decembrie 1927)

Pentru anul 1929 este menționat în Giula preotul paroh Tarșa Ioan. (Curierul creștin Nr 23 din 1 decembrie 1929). În cadrul recensământului general din 1930 un număr de 2829 de locuitori trăiau în sat. Dintre aceștia 1400 erau bărbați și 1429 femei. La vremea respectivă satul Borșa avea un număr de 521

de gospodării. Pe naționalități locuitorii Borșei erau în majoritate români, în număr de 2400, maghiari 324, evrei 57, și țigani 28. După religie erau 24 de ortodocși, 2371 greco-catolici, 30 romano-catolici, 346 reformați (calvini) și 57 mozaici.

În anul 1934 este primit în Clerul nostru tânăr și pe cursul I al Academiei de Teologie tânărul Onisie G. Morar, din Borșa. (Curierul creștin Nr 18 din 15 septembrie 1934)

În septembrie 1940 zona Borșei intră în componența Ungariei în urma Dictatului de la 30 august 1940. Incepe o perioadă grea pentru locuitorii așezării. Mulți tineri și bărbați părăsesc satul de frica de a fi duși la muncă forțată așa că o bună parte din aceștia trec clandestine granița în România. În 13 octombrie 1944 se dau lupte grele în zonă între trupele maghiaro-germane și armata română care era susținută în efortul de război de armata sovietică. Luptele s-au dat în Crestaia. Pe dealul Crestăii au murit un număr de 48 soldați români. Pe Fănețele Crestăii, pe Dealul Controberii, prin Silaia au mai murit încă 51 de soldați. Au fost numeroase jertfe umane și de o parte și de alta. Morții din aceste lupte au fost îngropați într-un mormânt comun. Punându-se în aplicare legile antievreiești din Ungaria, o populație însemnată de evrei din localitatea Borsa au fost deportați în lagarele de exterminare nazistă, găsindu-se sfârșitul acolo.

În timpul Celui de-al doilea război mondial și comuna Borsa și-a dat jertfa sa de sânge. De menționat este faptul că în timpul ocupației horticiste din 1940, relațiile dintre maghiarii și românii din Borsa au trecut printr-un moment de tensiune.

În anul 1923 în Giula este menționat preotul paroh Adrian Silaghi, în Bădești-Onisie Morariu iar în Sânicosara Bochi Alexandru. (Curierul Creștin Nr 19-22 din 1 decembrie 1934). În primăvara anului 1945 odată cu primele lucrări agricole au mai fost găsiți încă trei soldați-eroi. Ei au fost înmormântați creștinește în dealul din Fata Crestăii. Acolo, în vârful dealului, locuitorii Catunului Crestaia au ridicat o rastignire, lângă mormântul eroilor care există și azi. În data de 10 mai 1945 s-au organizat manifestări religioase și culturale în cinstea eroilor de pe teritoriul comunei noastre. În cinstea eroilor cantorul

Tarta Onut din Giula a compus un „Vers al eroilor din Crestaia”.

Începând cu anul 1948 și pe teritoriul comunei Borsa a început procesul de trecere la comunism. În acest an, odată cu reîntregirea Bisericii ortodoxe române s-a desființat și în Borsa Biserica greco-catolică, credincioșii trecând la ritul ortodox aproape în unanimitate.

Bunastarea și prisosul a atras după sine o sporire vrednică de subliniat și în viața lor religioasă, concentrându-se de fapt într-o sporită jertfire benevolă a credincioșilor față de biserică și față de nevoile ei. Astfel constatându-se că

vechea casa parohiala construita in anul 1862(C.A.pag.2), nu mai corespunde cerintelor, in anul 1968 dupa ce s-au obtinut toate aprobarile legale, a fost demolata, iar locul ei a fost zidita actuala casa parohiala din piatra si caramida cu armature de beton, care a costat cca 200.000 lei, preot paroh fiind BACIU IOAN, primepitrop LUNGU TEODOR. Casa a fost construita din contributia credinciosilor. In ziua de 26 decembrie 1969 (a doua zi de Craciun), Prea Sfintia Sa Episcop TEOFIL HERINEANU al Clujului a binecuvantat noua casa parohiala, fiind insotit de: P.C.Pr.Prof.ONISIE MORARU consilier eparhial, P.C.Pr.Pr.MIRCEA GIURGIU protopopul Clujului si de alti preoti si diaconi care impreuna au savarsit Sf.Liturghie in prezenta unui mare numar de credinciosi din localitate si din inprejurimi. Parintele Ioan Baciuc vine din parohia Brabosi, jud.Mures, unde a pastorit 2 ani si conduce destinele parohiei de la 1 ianuarie 1968 pana in 1 mai 1977. Prin transfer pleaca la parohia Floresti, apoi in Cluj . Sub pastoirea lui se construiesc casa parohiala, imprejmuirea cimitirului, electrificarea bisericii, reparatii exterioare la biserica si introducerea apei la casa parohiala si in biserica.

In perioada cat parohia a fost vacanta a fost suplinita de Pr.Rad Teodor din Badesti. Preotul paroh actual Moldovan Stefan vine in Borsa la 1 septembrie 1977 prin transfer de la parohia Simionesti , filia Monar, com. Budacul de Jos , jud.Bistrita – Nasaud, dupa o pastorie de 9 ani de zile. Odata cu predarea intregii gestiuni a parohiei si primind decizia de gestionar al parohiei, a continuat sa execute lucrari privind reparatii la biserica si celelalte anexe gospodaresti. Astfel in ordinea cronologica pana in prezent am facut urmatoarele lucrari.

- In anul 1978, introducerea “incalzirii central la biserica si casa parohiala ”.

- In anul 1984 ridicarea unui mare monument in cinstea eroilor din cel de al doilea razboi mondial morti in luptele de la Borsa-Crestaia

- In anul 1990 s-a acoperit biserica in intrgime cu tabla zincata

- In anul 1996 s-au reparat scarile de la intrarea principala de catre drum facandu-se din marmura, lucrare ce a fost sponsorizata de “SC Macon Deva”.

In anul 1999-2000 s-au facut reparatii exterioare la biserica, astfel toata tencuiala veche a fost data jos si s-a lucrat in terasit cu diferite scene biblice.

In anul 2004 s-a turnat un clopot in greutate de 230 kg, inlocuindu-l pe cel vechi care s-a spart.

In anul 2005 s-a ridicat o troita in stil maramuresean. Incepand din anul 2006 s-au inceput lucrarile de reparatii interioare la biserica dandu-se tencuiala cea veche jos pregatindu-se peretii pentru inzeestrarea bisericii cu o noua pictura

in fresca. Astfel lucrarile au continuat si se lucreaza in continuare la terminarea picturii. Cu aceasta ocazie s-au facut lucrari mari in interiorul bisericii schimbandu-se catapeteasma cu una noua, candelabrele cele vechi inlocuindu-se cu altele noi, padimentarea bisericii precum si inlocuirea intrgului mobilier din biserica. Mai trebuie sa mentionam ca, cu aceasta ocazie s-au inlocuit toate obiectele de cult cu altele noi.

NUME DE PREOTI CUNOSCUTE CARE AU DESERVIT PAROHIA BORSA.

In insemnarile facute in Cartea de Aur a parohiei gasim scrise numele unor preoti care au deservit parohia de-a lungul anilor dupa cum urmeaza;

- POPA IOAN 1801.

SIMION HOSSU 1838

IOAN HOSSU 1838 -1859.

ALIMPIU BARBOROVICIU 10 Iunie 1859- 22 Martie 1874

ALEXANDRU LEMENYI 1874 - 1893

VASILE OLTEANU din Rascruci 1896.

IOAN BOCHIS senior 1896 - 1920 cand se stinge din viata, sub care s-a construit biserica.

IOAN BOCHIS junior 1920 - 1931 cand se stinge din viata la varsta de 52 de ani. Cronica parohiei ne spune ca a fost un preot de neantrecut. (este numit paroh in anul 1923)

Dr. IOAN PAVEL 1931 - 1942 sub care s-a organizat un cor barbatesc pe 4 voci format din 50 de persoane.

EUGEN POP 1942 - 1962 care s-a dovedit in acele vremuri un vrednic slujitor al Sf. Altar.

ALEXANDRU GHERGHEL 1963 – 1967, sub pastorirea caruia s-a renovat si pictat biserica in interior.

IOAN BACIU 1 ianuarie 1968 - 1 mai 1977

In perioada cat parohia a fost vacanta a fost suplinita de **Pr. RAD TEODOR** din Badesti.

MOLDOVAN STEFAN 1 septembrie 1977-----

Scurt istoric al reformatilor din Borsa

Biserica Reformată a crescut din rădăcinile reformei bisericii apusene din sec. al XVI-lea, de pe vremea când s-au născut cultele protestante din Europa.

Cuceririle practice ale Reformei sunt de însemnătate enormă: înlocuirea limbii sacrale din liturghie cu limba națională. (Biserica Ortodoxă a început și dânsa, în a doua jumătate a sec. al XVI-lea, traducerea liturghierilor sub influența Reformei.) Negarea primatului papei de la Roma a avut iarăși o însemnătate deosebită. Unitățile de cult erau reprezentate de preot și de curator (parohie), protopop și prim-curator protopopial, episcop și prim-curator eparhial.

Până la mijlocul sec. XVI. sașii și ungurii din Transilvania acceptă învățăturile lui Luther și a școlii sale. Cei mai renumiți cărturari din aceste ținuturi fiind preoții Johannes Honterus (Brașov-Sibiu) și Heltai Gáspár (Cluj). Însă, după scurt timp, majoritatea maghiarilor din Transilvania adoptă învățăturile cu puțin mai raționale ale reformatorului francez Jean Calvin (1509-1564). Cel mai renumit adept transilvan se dovedește a fi Dávid Ferenc (1510-1589), care va fi primul episcop reformat din Transilvania. Pentru prima oară, pe tot globul, se declară libera desfășurare a vieții cultelor de către Dieta din Turda, în anul 1550, când se ia hotărârea: *“Fiecare să rămână în credința sa, primită de la Dumnezeu, și nici o religie să nu fie stânjenită de cealaltă sub nici o pricină.”*

În Dieta din anul 1557, tot din Turda, se aprobă oficial practicarea cultului “lutheran”. Paralel prinde picioare învățătura calvino-elvețiană, și în ședința sinodului comunităților de “rit nou”, întrunit în anul 1564 în Aiud, urmașii lui Calvin se desprind de “lutherani”. Și practicarea acestui cult va fi consfințit: chiar în același an în Dieta de la Turda.

De la bun început, Biserica Reformată, s-a organizat în parohii de sine stătătoare, în care chiar și iobagii își alegeau liber pe preot: acest drept nu i se conferea nici episcopului, nici moșierilor – fapt prin care această biserică a devenit deosebit de populară. Parohiile la rândul lor s-au încadrat în fostele “decanate” romano-catolice (azi protopopiate). Mai multe decanate formau o “episcopie” (*episcopeo* grec. = supraveghetor). Organizarea și guvernarea presbiteriană a parohiilor din cultul reformat are începuturile în sec. XVII, dar s-a desăvârșit în anii 1860-1870.

Cadrul organizatoric al Bisericii Reformate a fost definitivat prin legea habsburgică “Resolutio Carolina” (denumită după împăratul Carol al III-lea). Conducerea supremă a Bisericii reformate din Ardeal, episcopul și Consistoriul Suprem în perioada amintită practic nu aveau legături nici cu Biserica unită, nici cu cea ortodoxă, recunoscută în 1761-62;

Miscările religioase și sociale românești dintre anii 1744-1765 au afectat mai ales nobilimea maghiară și elita națiunii au făcut ca în sânul clerului

Bisericii reformate să se poate observa o mare varietate a opiniilor, de la înțelegere și compatibilitate până la respingere și defaimare.

.Din anul 1868 episcopii bisericilor romano catolice, ortodoxe și reformate – împreună cu reprezentanții laici au devenit membri din oficiu în Parlamentul Ungariei. În anul 1871 eparhia reformată din Ardeal elaborează o nouă Constituție Bisericească, adică un Statut – în sensul terminologiei de astăzi.

Subsecțiunea II.1.e. Educația

Art. 19 Educația prescolară și școlară se realizează prin grădinițe și școlile generale.

Sunt date că elevii din Borșa au fost cuprinși în școală încă din secolul al 18-lea dar rata neștiutorilor de carte a fost destul de mare lucru arătat în capitolul precedent. În anul 1934 localul școlii era o construcție corespunzătoare având două săli de clasă spațioase și locuința pentru director compusă din două camere și bucatărie. Întrucât școala funcționa având cinci posturi de învățători și numai două săli de clasă, învățământul se desfășura în două serii, având și o sală de clasă închiriată într-o clasă particulară. Elevii erau înscriși în anul 1934 un număr de 300 în cele șapte clase însă frecvența nu depășea 70%. Cadrele didactice erau calificate. Elevii de etnie maghiară frecventau cursurile claselor I-IV într-un local aparținând parohiei reformate. Numărul elevilor înscriși în anul 1934 era de 42, având un post de învățător. În anii următori crescând numărul elevilor s-a înființat încă un post de învățător. DD În Borșa din anul 1948 s-a trecut în mod real la un învățământ general și obligatoriu fiind cuprinși în școală în totalitate copiii satului. În localul propriu de școală existau doar 2 săli de clasă, iar alte 3 săli erau închiriate ca locuințe particulare. În anul 1950 s-a eliberat localul unde funcționa Comitetul provizoriu de plasă și care a fost amenajat pentru școală. De la această dată învățământul s-a desfășurat în condiții mulțumitoare. La școala Borșa în această perioadă s-a înființat și un internat cu un număr de 45 de locuri, unde

erau găzduiți elevii care veneau la școală din următoarele sate: Băbuțiu, Giula , Ciumăfaia , Bădești, Făureni, Borșa-Cătun. Școlii i-au fost acordate un număr de 25 de burse iar prin sistemul de semiburse în mod practic toți elevii din internat au fost ajutați. Internatul avea teren agricol propriu și gospodăria anexă, încât contribuția pe elev nu depășea suma de 75 de lei lunar. In anul 1955 a luat ființă școala de 7 clase și in satul Giula, care avea aproximativ 200 de elevi. In Borșa și in Giula au luat ființă și 2 grădinițe sezoniere în care frecventau 100 de preșcolari. In prezent pe raza comunei funcționează o singur unitate preșcolară și un școlară cu clasele 1-8. În anul 1932 in Ciumăfaia exista o școală cu un singur post de învățător și funcționa cu clasele I-IV. Totalul elevilor era de 32. Înainte de a veni ca învățător Ioan Mureșan, în Ciumăfaia funcționa ca învățător localnicul Maier Matei. Localul de școală era o construcție nouă, având o sala de clasă spațioasă și un birou. Arhiva școlii era bine întreținută.

Art.20 Cursurile școlii sunt frecventate de un număr de 50 preșcolari și 140 de școlari care vin din următoarele sate: Giula, Ciumăfaia, Satu-Lung, Bădești, Chidea, Borșa-Cătun. In școală funcționează un număr de 16 cadre didactice calificate care profesază o activitate didactică modernă conformă cerințelor de astăzi a societății.

Evoluția unitatilor de invatamant, a copiilor inscrisi la gradinite, a elevilor și a personalului didactic este după cum urmează:

Unitati de invatamant – total, din care:	
-gradinite	1
-scoli primare și gimnaziu	1
Numar copii inscrisi in gradinite	40
Numar elevi total	135
Personal didactic	14

Subsectiunea II.1.f. Sanatatea umana

Art.21 In prezent activeaza 1 medic de familie, cu 1 cadru mediu sanitar si un medic stomatolog. Cladirea in care functioneaza medicul de familie are un nivel mediu de dotare, necesitand achizitii de echipament si instrumentar medical.

Art.22 La nivelul comunei exista o farmacie privata, in satul Borsa.

Spatiile in care functioneaza cabinetele medicale sunt proprietate publica a consiliului local putand fi concesionate, inchiriate sau instrainate conform legii, medicilor solicitanti. Aprecierea cu privire la aspectele mai sus enuntate este in sarcina consiliului local. Pentru ingrijirea sanatatii cetatenilor, in comuna exista un Dispensa sanitar uman, cu doi medici de familie, si un cabinet stomatologic. Prin activitatea desfasurata se vine in sprijinul pastrarii sanatatii, prevenirii si tratarii bolilor. Totodata in comuna functioneaza o farmacie, care deserveste populatia si Spitalul de boli psihice si cronice.

Subsectiunea II.1.g. Sanatatea veterinara

Art.23 La nivelul comunei activeaza un singur medic veterinar care beneficiaza de ajutorul unui tehnician.

Subsectiunea II.1.h. Biblioteca

Art.24 Asezamintele culturale sunt materializate prin existenta a 9 biserici; o biblioteca; trei camine culturale, un teren de fotbal. Tot in incinta caminului mare din Borsa sunt si sali in care pot fi amenajate redactii ale unor ziare locale. In comuna Borsa exista o **biblioteca** ce contine circa 7000 volume -gestionate de un bibliotecar

Subsecțiunea II.1.i. Monumente istorice

Cele mai importante obiective istorice sunt:

- ✓ In satul Borsa, fostul castel al familiei nobiliare maghiare Banffy in care actualmente functioneaza Spitalul de boli psihice si cronice Borsa. Aceasta cladire a fost construita la sfarsitul secolului al XIX-lea. Din anul 2002 castelul este inscris pe lista monumentelor istorice din judetul Cluj. Cladirea necesita insa lucrari ample de renovare pentru a putea fi pusa in valoare. Castelul Banffy a fost construit in secolul al XIX-lea in maniera eclectică, cu elemente neobaroco si neoclasice. Pavilionul cu parter si etaj, acoperit de sarpanta, este de plan dreptunghiular, cu un turn in coltul sud-vestic. Intrarea in cladire se face printr-un mic portic neoclasic, alcatuit din cinci coloane dorice, care sustin terasa etajului. Fatadele sunt in maniera neobaroca, cu decoratii bogate la ferestrele etajului, ce contrasteaza cu simplitatea celor de la parter. Turnul dominant depaseste inaltimea sarpantei, ferestrele ultimului nivel fiind inguste si curbate in partea de sus. Constructia este amplasata pe un vast domeniu din care s-au pastrat aleile principale, strajuite de copaci. Pe latura nord-vestica terenul este impadurit. La 200 m sud-vest de castel exista un mic obelisc funerar din piatra, ridicat in memoria ctitorului Daniel Banffy (1812-1888). Din anul 1957, castelul este sediul Spitalului de boli psihice cronice din comuna Borsa.
- ✓ Biserica ortodoxa din Borsa are un clopot inca in functiune pe care este inscriptionat textul in limba slavona „Acest clopot este al Borsenilor” si care apartine borsenilor din anul 1714, fiind inca un simbol al credintei ortodoxe stramosesti. Clopotul a functionat in vechea biserică din lemn care a avut ca amplasament Cimitirul ortodox si care a fost arsa din ordinul generalului Bucow. Clopotul face adevarate miracole in momentele in care pe teritoriul satului Borsa se abat vremuri grele. Borsenii inca se incred in puterea acestui clopot, chiar daca nu are un sunet puternic.
- ✓ In zona fostului catun Borsa Crestaia poate fi pus in valoare dealul in care s-au dus lupte grele din anul 1944 pentru eliberarea Ardealului cunoscute fiind Luptele de la Crestaia.

- ✓ In satul Ciunafaia Biserica reformata calvina construita secolului al XVI-lea aflata pe lista monumentelor istorice din judetul Cluj.
- ✓ Din punct de vedere istorico-turistic dupa cateva lucrari de amenajare poate fi pus in valoare vechiul amplasament din epoca romana a unei villa rustica.
- ✓ Pe teritoriul satului Borsa Catun, in zona Holomburi, se pot observa inca tumuli funerari dintr-o epoca neprecizata care au putea fi studiat de catre cercetatori si pusi in valoare

Subsectiunea II.1.k. Asezaminte culturale

Art.24 Datinele si obiceiurile se pastreaza dar sunt concretizate prin existenta unui ansamblu „ Traditii Borsene„ neavand o forma clar organizata.

Dotari tehnice. Satele comunei beneficiaza de televiziune prin satelit.

Subsectiunea II.1.l. Sport

Art.25 Sportul este reprezentat prin echipa locala de fotbal . Comuna Borsa dispune de un teren de sport pentru fotbal.

Subsectiunea II.1.m. Securitate comunitara

Art.26 Asigurarea securitatii comunitare este deservita de politie, care are un sediu in satul Borsa. La nivelul comunei este organizata de catre primarul comunei paza comunala, in conformitate cu prezederile Legii nr. 333/2003.

Subsectiunea II.2.a. Consiliul Local

Art. 27 Autoritatile locale sunt consiliul local, ca autoritate deliberativa, iar primarul ca autoritate executiva.

Art.28 Consiliul local este format din 11 membrii, de varste, profesii si convingeri politice diferite.

Art.29 Consiliul local este ales pe o perioada de patru ani.

Art.30 Componenta nominala a consiliului local si apartenenta politica este dupa cum urmeaza:

- ✓ In satul Ciumafaia Biserica reformata calvina construita secolului al XVI-lea aflata pe lista monumentelor istorice din judetul Cluj.
- ✓ Din punct de vedere istorico-turistic dupa cateva lucrari de amenajare poate fi pus in valoarea vechiul amplasament din epoca romana a unei villa rustica.
- ✓ Pe teritoriul satului Borsa Catun, in zona Holomburi, se pot observa inca tumuli funerari dintr-o epoca neprecizata care au putea fi studiat de catre cercetatori si pusi in valoare

Subsectiunea II.1.k. Asezaminte culturale

Art.24 Datinile si obiceiurile se pastreaza dar sunt concretizate prin existenta unui ansamblu „ Traditii Borsene„, neavand o forma clar organizata.

Dotari tehnice. Satele comunei beneficiaza de televiziune prin satelit.

Subsectiunea II.1.l. Sport

Art.25 Sportul este reprezentat prin echipa locala de fotbal . Comuna Borsa dispune de un teren de sport pentru fotbal.

Subsectiunea II.1.m. Securitate comunitara

Art.26 Asigurarea securitatii comunitare este deservita de politie, care are un sediu in satul Borsa. La nivelul comunei este organizata de catre primarul comunei paza comunala, in conformitate cu prezederile Legii nr. 333/2003.

Subsectiunea II.2.a. Consiliul Local

Art. 27 Autoritatile locale sunt consiliul local, ca autoritate deliberativa, iar primarul ca autoritate executiva.

Art.28 Consiliul local este format din 9 membrii, de varste, profesii si convingeri politice diferite.

Art.29 Consiliul local este ales pe o perioada de patru ani.

Art.30 Componenta nominala a consiliului local si apartenenta politica este dupa cum urmeaza:

a). Consiliul local se constituie în baza Legii Administrației Publice Locale.

b) Atribuțiile consiliului local sunt prevăzute de prevederile legale în materie.

Art.31 Potrivit legii, în termen de 20 de zile de la data desfășurării alegerilor, va avea loc ședința de constituire a consiliului local.

Art.32 Convocarea consilierilor declarați aleși, la ședința de constituire a consiliului, se face , prin ordin, de către prefect.

Art.33 Ședința este legal constituită, dacă participă cel puțin două treimi din numărul consilierilor declarați aleși.

Art.34 În cazul în care nu se poate asigura această majoritate, peste 3 zile se va organiza o nouă ședință. În acest scop, prefectul va emite un nou ordin de convocare. Dacă nici de această dată, nu se prezintă cel puțin două treimi din numărul consilierilor declarați aleși de către biroul electoral de circumscripție, prefectul va face o nouă convocare peste alte 3 zile, emițând în acest scop, un nou ordin. Dacă nici la a treia convocare, nu se prezintă cel puțin două treimi din numărul consilierilor declarați aleși, prefectul va dispune verificarea motivelor care au determinat neprezentarea la ședință a consilierilor absenți. Dacă absențele nu au la bază motive temeinice, determinate de: boală, care a necesitat spitalizarea sau imobilizarea la pat; deplasarea în străinătate în interes de serviciu; evenimente de forță majoră, cum ar fi: inundații sau alte catastrofe, care au împiedicat deplasarea, deces în familie sau alte situații similare, prefectul va emite un ordin, prin care va declara vacante locurile consilierilor declarați aleși, care au lipsit nemotivat de la cele 3 convocări anterioare. Ordinul prefectului poate fi atacat de cei interesați la instanța de contencios administrativ în termen de 5 zile de la comunicare. Hotărârea instanței este definitivă și irevocabilă. Înainte de emiterea ordinului prevăzut la alin. (3), prefectul va verifica dacă pe listele de candidați depuse de partidele politice, alianțele politice sau alianțele electorale, ai căror consilieri declarați aleși, au lipsit nemotivat, mai sunt supleanți. În caz afirmativ, prin același ordin, se va dispune

organizarea unei noi ședințe de constituire la care vor fi convocați supleanții.

Art.35 Dacă pe listele de candidați, nu mai sunt supleanți sau aceștia refuză, la rândul lor, să se prezinte la ședință, prefectul va dispune organizarea de alegeri pentru completarea posturilor declarate vacante potrivit legii. Alegerile se vor organiza în condițiile Legii nr. 70/1991 privind alegerile locale, republicată, cu modificările și completările ulterioare, în cel mult 30 de zile de la data emiterii ordinului și la acestea vor putea participa toate partidele politice, alianțele politice sau alianțele electorale, care au depus inițial liste de candidați, precum și candidații independenți care nu au fost declarați aleși la alegerile anterioare.

Art 36 La ședința de constituire legal întrunită poate participa și primarul care a fost declarat ales, chiar dacă procedura de validare a mandatului acestuia nu a fost finalizată.

Art.37 Ședința de constituire este deschisă de prefect sau de reprezentantul acestuia, care îl invită pe cel mai în vârstă dintre consilieri, precum și pe cei 2 asistenți ai acestuia să preia conducerea lucrărilor ședinței.

Art.38 Asistenți ai președintelui de vârstă, vor fi desemnați cei mai tineri consilieri. După preluarea conducerii ședinței se ia o pauză, în timpul căreia se constituie grupurile de consilieri, potrivit prevederilor Statutului aleșilor locali, iar secretarul unității administrativ-teritoriale prezintă președintelui de vârstă și asistenților acestuia, dosarele consilierilor declarați aleși și pe cele ale supleanților lor, așa cum acestea au fost primite de la biroul electoral de circumscripție. Dosarele pot fi însoțite de opțiunile scrise ale consilierilor aleși, care ocupă funcții incompatibile, potrivit legii, cu calitatea de consilier.

Art.39 Dacă primarul declarat ales, a candidat și pentru funcția de consilier și a obținut mandatul, dosarul acestuia va fi însoțit de opțiunea scrisă pentru una dintre cele două funcții. Prevederile se aplică numai în cazul în care procedura de validare a mandatului primarului a fost finalizată.

Art.40 La reluarea lucrărilor, consilierii declarați aleși vor alege prin vot deschis, exprimat prin ridicare de mâini, o comisie de validare alcătuită din 3 - 5 consilieri locali.

Art.41 Numărul membrilor comisiei se stabilește prin vot deschis, la propunerea președintelui de vârstă. Comisia este aleasă pe întreaga durată a mandatului. Desemnarea candidaților pentru comisia de validare se face de către grupurile de consilieri constituite

Art.42 Numărul de locuri convenite fiecărui grup se determină în funcție de numărul de mandate obținute de grupul în cauză. Alegerea membrilor comisiei de validare se face individual, prin votul deschis al majorității consilierilor prezenți la ședința de constituire, iar rezultatul va fi consemnat în hotărârea nr.1

art.43 Comisia de validare a mandatelor alege din rândul membrilor săi, un președinte și un secretar, cu respectarea procedurii de vot prevăzute. După alegerea comisiei de validare, președintele dispune o nouă pauză, în timpul căreia va fi examinată de către comisie legalitatea alegerii fiecărui consilier, pe baza dosarelor prezentate de președintele de vârstă, și vor fi elaborate propunerile de validare sau de invalidare a mandatelor. În acest scop, se încheie un proces-verbal, al cărui model este prezentat în anexa nr. 1 din O.G. nr. 35/2002.

Art.44 Dacă primarul, al cărui mandat a fost validat, a fost ales și consilier și optează pentru funcția de primar, sau dacă consilierii care dețin funcții incompatibile optează în scris pentru renunțarea la funcția de consilier, va fi examinat, în vederea validării, dosarul supleantului, respectiv supleanților de pe aceeași listă, în ordinea în care cei în cauză au fost înscriși pe lista de candidați.

Art.45 Invalidarea alegerii unui consilier poate fi propusă de comisia de validare, numai dacă aceasta a constatat că au fost încălcate condițiile de eligibilitate stabilite expres prin lege sau dacă alegerea s-a făcut prin fraudă electorală constatată de către biroul electoral, potrivit prevederilor Legii nr.

70/1991, republicată, cu modificările și completările ulterioare. Invalidarea mandatului se va propune și în cazurile prevăzute la alin.

Art.46 Consilierii care lipsesc motivat de la ședința de constituire, pot fi validați sau invalidați în lipsă. În cazul în care, până la data validării, un candidat declarat ales nu mai face parte din partidul pe a cărei listă a fost ales, la cererea scrisă a partidului respectiv, mandatul acestuia nu va fi validat, urmând a fi validat primul supleant pe listă.

Art.47 Validarea sau invalidarea mandatelor se face în ordine alfabetică, prin votul deschis al majorității consilierilor prezenți la ședință.

Art.48 Persoana al cărei mandat este supus validării sau invalidării, nu participă la vot.

Art.49 Rezultatul validării mandatelor se consemnează în hotărârea nr. 2 care se comunică, de îndată, consilierilor care au absentat motivat.

Art.50 După validarea mandatelor, a cel puțin două treimi din numărul de consilieri stabilit potrivit legii, se va proceda la depunerea următorului jurământ: "Jur să respect Constituția și legile țării și să fac cu bună - credință tot ceea ce stă în puterile și priceperea mea pentru binele locuitorilor Comunei Borsa. Așa să-mi ajute Dumnezeu!" Jurământul se depune după următoarea procedură: secretarul municipiului va da citire jurământului, după care consilierii validați se vor prezenta, în ordine alfabetică, în fața unei mese special amenajate, pe care se află un exemplar din Constituție și Biblia. Consilierul va pune mâna stângă atât pe Constituție cât și, dacă este cazul, pe Biblie, va pronunța cuvântul "jur", după care va semna jurământul de credință, care va fi imprimat pe un formular special. Jurământul se semnează în două exemplare. Un exemplar, se păstrează la dosarul de validare, iar al doilea, se înmânează consilierului.

Art.51 Consilierii pot depune jurământul fără formula religioasă. În acest caz, jurământul va fi imprimat pe formular fără această formulă.

Art.52 Consilierii care refuză să depună jurământul sunt considerați demisionați de drept, fapt care se consemnează în procesul-verbal al ședinței. În

acest caz, se va supune validării mandatul primului supleant de pe lista partidului politic, alianței politice sau alianței electorale respective, dacă până la validarea mandatului, partidele politice și alianțele politice confirmă în scris apartenența la partid a consilierului în cauză.

Art.53 După depunerea jurământului de către cel puțin două treimi din numărul membrilor consiliului local, președintele de vârstă declară consiliul legal constituit.

Art.54 Declararea consiliului ca legal constituit, se constată prin hotărârea nr. 3.

Art.55 Consilierii validați intră în dreptul deplinei exercitări a mandatului de la data declarării ca legal constituit a consiliului din care fac parte;

Art.56 Consilierii validați după ședința de constituire a consiliului intră în exercițiul mandatului de consilier după depunerea jurământului;

Art.57 Consilierilor în funcție li se eliberează o legitimație care atestă calitatea de membru a consiliului, semnată de primar. De asemenea consilierii locali primesc un semn distinctiv al calității lor de reprezentanți aleși ai colectivității locale, pe care au dreptul să îl poarte pe întreaga durată a mandatului.

Art.58 Legitimația și însemnul se pot păstra de către consilierii locali, după încetarea mandatului, cu titlu evocativ.

Președintele de ședință

Art.59 După declararea consiliului local ca legal constituit, se procedează la alegerea președintelui de ședință.

Art.60 Alegerea se face prin votul deschis al majorității consilierilor în funcție. Durata mandatului președintelui de ședință nu poate fi mai mare de 3 luni.

Art.61 După alegerea președintelui de ședință, acesta preia conducerea lucrărilor consiliului.

Art.62 Rezultatul alegerii președintelui de ședință se consemnează în hotărârea nr. 4

Art.63 Hotărârile nr. 1 - 4 se semnează de președintele de vârstă și de cei 2 asistenți ai acestuia și se contrasemnează de secretar. Aceste hotărâri au caracter

constatator. Ele nu produc efecte juridice, neputând forma obiectul unor acțiuni în justiție.

Art.64 Președintele de ședință exercită următoarele atribuții principale:

- a) conduce ședințele consiliului local;
 - b) supune votului consilierilor, ordinea de zi a ședințelor și proiectele de hotărâri, asigură numărarea voturilor și anunță rezultatul votării, cu precizarea voturilor pentru, a voturilor contra și a abținerilor;
 - c) semnează hotărârile adoptate de consiliul local, chiar dacă a votat împotriva adoptării acestora, precum și procesul-verbal;
 - d) asigură menținerea ordinii și respectarea regulamentului de desfășurare a ședințelor;
 - e) supune votului consilierilor, orice problemă care intră în competența de soluționare a consiliului;
 - f) aplică, dacă este cazul, sancțiunile prevăzute de statutul aleșilor locali sau propune consiliului, aplicarea unor asemenea sancțiuni;
 - g) aduce la ordine consilierii care se abat de la subiectele în dezbatere.
- Președintele de ședință îndeplinește orice alte atribuții prevăzute de lege, de prezentul regulament sau însărcinări date de consiliul local.

Art.66 Sediul consiliului local este în localitatea reședința de comună.

Primarul comunei.

Art.67 Primarul comunei este ales pe un mandat de patru ani.

Art 68 Atribuțiile primarului sunt prevăzute de prevederile legale în materie.

Art.69 Primarul funcționează în sediul consiliului local, care este în localitatea reședința de comună.

Art.70 Primarul îndeplinește următoarele atribuții principale:

- a) asigură respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor, a prevederilor Constituției, precum și punerea în aplicare a legilor, a decretelor Președintelui României, a hotărârilor și ordonanțelor Guvernului; dispune măsurile necesare și acordă sprijin pentru aplicarea ordinelor și instrucțiunilor cu caracter normativ ale miniștrilor și ale celorlalți conducători ai autorităților

- administrației publice centrale, precum și a hotărârilor consiliului județean;
- b) asigură aducerea la îndeplinire a hotărârilor consiliului local. În situația în care apreciază că o hotărâre este ilegală, în termen de 3 zile de la adoptare îl sesizează pe prefect;
- c) poate propune consiliului local consultarea populației prin referendum, cu privire la problemele locale de interes deosebit. Pe baza hotărârii consiliului local ia măsuri pentru organizarea acestei consultări, în condițiile legii;
- d) prezintă consiliului local, anual sau ori de câte ori este necesar, informări, privind starea economică și socială a comunei sau a orașului, în concordanță cu atribuțiile ce revin autorităților administrației publice locale, precum și informări asupra modului de aducere la îndeplinire a hotărârilor consiliului local;
- e) întocmește proiectul bugetului local și contul de încheiere a exercițiului bugetar și le supune spre aprobare consiliului local;
- f) exercită funcția de ordonator principal de credite;
- g) verifică, din oficiu sau la cerere, încasarea și cheltuirea sumelor din bugetul local și comunică de îndată consiliului local cele constatate;
- h) ia măsuri pentru prevenirea și limitarea urmărilor calamităților, catastrofelor, incendiilor, epidemiilor sau epizootiilor, împreună cu organele specializate ale statului. În acest scop poate mobiliza populația, agenții economici și instituțiile publice din comună sau din oraș, acestea fiind obligate să execute măsurile stabilite în planurile de protecție și intervenție elaborate pe tipuri de dezastre;
- i) asigură ordinea publică și liniștea locuitorilor, prin intermediul poliției, jandarmeriei, gardienilor publici, pompierilor și unităților de protecție civilă, care au obligația să răspundă solicitărilor sale, în condițiile legii;
- j) îndrumă și supraveghează activitatea gardienilor publici, conform angajamentelor contractuale;
- k) ia măsurile prevăzute de lege cu privire la desfășurarea adunărilor publice;
- l) ia măsuri de interzicere sau de suspendare a spectacolelor, reprezentațiilor sau a altor manifestări publice care contravin ordinii de drept ori atentează la bunele moravuri, la ordinea și liniștea publică;
- m) controlează igiena și salubritatea localurilor publice și produselor alimentare puse în vânzare pentru populație, cu sprijinul serviciilor de specialitate;
- n) ia măsuri pentru prevenirea și combaterea pericolelor provocate de animale, în condițiile legii;
- o) ia măsuri pentru elaborarea planului urbanistic general al localității și îl supune spre aprobare consiliului local; asigură respectarea prevederilor planului urbanistic general, precum și ale planurilor urbanistice zonale și de detaliu;

- p) asigură repartizarea locuințelor sociale pe baza hotărârii consiliului local;
- q) asigură întreținerea și reabilitarea drumurilor publice, proprietate a comunei, instalarea semnelor de circulație, desfășurarea normală a traficului rutier și pietonal, în condițiile legii;
- r) exercită controlul asupra activităților din târguri, piețe, oboare, locuri și parcuri de distracții și ia măsuri pentru buna funcționare a acestora;
- s) conduce serviciile publice locale; asigură funcționarea serviciilor de stare civilă și de autoritate tutelară; supraveghează realizarea măsurilor de asistență și ajutor social;
- ș) îndeplinește funcția de ofițer de stare civilă;
- t) emite avizele, acordurile și autorizațiile date în competența sa prin lege;
- ț) propune consiliului local spre aprobare, în condițiile legii, organigrama, statul de funcții, numărul de personal și regulamentul de organizare și funcționare a aparatului propriu de specialitate;
- u) numește și eliberează din funcție, în condițiile legii, personalul din aparatul propriu de specialitate al autorităților administrației publice locale, cu excepția secretarului; propune consiliului local numirea și eliberarea din funcție, în condițiile legii, a conducătorilor regiilor autonome, ai instituțiilor și serviciilor publice de interes local;
- v) răspunde de inventarierea și administrarea bunurilor care aparțin domeniului public și domeniului privat al comunei sau al orașului;
- x) organizează evidența lucrărilor de construcții din localitate și pune la dispoziție autorităților administrației publice centrale rezultatele acestor evidențe;
- y) ia măsuri pentru controlul depozitării deșeurilor menajere, industriale sau de orice fel, pentru asigurarea igienizării malurilor cursurilor de apă din raza comunei, precum și pentru decolmatarea văilor locale și a podețelor pentru asigurarea scurgerii apelor mari.

Art.71 Primarul îndeplinește și alte atribuții prevăzute de lege sau de alte acte normative, precum și însărcinările date de consiliul local.

Art.72 În exercitarea atribuțiilor de autoritate tutelară și de ofițer de stare civilă, a sarcinilor ce îi revin din actele normative privitoare la recensământ, la organizarea și desfășurarea alegerilor, la luarea măsurilor de protecție civilă, precum și a altor atribuții stabilite prin lege primarul acționează și ca reprezentant al statului în comuna sau în orașul în care a fost ales.

Art.73 În această calitate primarul poate solicita, inclusiv prin intermediul prefectului, în condițiile legii, concursul șefilor serviciilor publice descentralizate ale ministerelor și ale celorlalte organe centrale din unitățile administrativ-teritoriale, dacă sarcinile ce îi revin nu pot fi rezolvate prin aparatul propriu de specialitate.

Art.74 Primarul delegă viceprimarului, prin dispoziție emisă în cel mult 30 de zile de la validare, exercitarea atribuțiilor ce îi revin.

Art.75 Atribuțiile de ofițer de stare civilă pot fi delegate viceprimarului, secretarului sau altor funcționari cu competențe în acest domeniu, potrivit legii.

Art.76 În exercitarea atribuțiilor sale primarul emite dispoziții cu caracter normativ sau individual. Acestea devin executorii numai după ce sunt aduse la cunoștință publică sau după ce au fost comunicate persoanelor interesate, după caz.

Subsecțiunea II.2.c. Viceprimarul comunei

Art.77 Viceprimarul este subordonat primarului și înlocuitorul de drept al acestuia, care îi poate delega atribuțiile sale.

Art 78 Viceprimarul este ales cu votul majorității consilierilor locali în funcție, din rândul membrilor acestuia.

Art. 79 Schimbarea din funcție a viceprimarului se poate face de consiliul local, prin hotărâre adoptată cu votul majorității consilierilor în funcție, la propunerea primarului sau a unei treimi din numărul consilierilor locali în funcție.

Art.80 Pe durata mandatului, primarul și viceprimarul primesc o indemnizație lunară, ca unică formă de remunerare a activității corespunzătoare funcției de primar, respectiv de viceprimar, și care reprezintă baza de calcul pentru stabilirea drepturilor și obligațiilor care se determină în raport cu venitul salarial.

Art.81 Viceprimarul nu beneficiază de sporul de vechime în muncă și nici de alte sporuri prevăzute de lege. Durata mandatului constituie vechime în muncă și în specialitatea studiilor absolvite.

Art.82 Pe durata exercitării mandatului, viceprimarul își păstrează statutul de consilier local, fără a beneficia de indemnizația aferentă acestui statut.

Art.83 Validarea alegerii primarului se face în termen de 20 de zile de la data desfășurării alegerilor.

Art.84 Principalele atribuții ale viceprimarului pe baza legii nr 215/2001 sunt:

- a) controleaza igiena si salubritatea localurilor publice si produselor alimentare puse in vanzare pentru populatie, cu sprijinul serviciilor de specialitate,
- b) asigura repartizarea locuintelor sociale pe baza hotararii consiliului local,
- c) exercita controlul asupra activitatilor din targuri, pietee, oboare, locuri si parcuri de distractii si ia masuri pentru buna functionare a acestora,
- d) raspunde de inventarierea si administrarea bunurilor care apartin domeniului privat al comunei sau al orasului,
- e) organizeaza evidenta lucrarilor de constructii din localitate si pune la dispozitie autoritatilor administratiei publice centrale rezultatele acestor evidente
- f) ia masuri pentru controlul depozitarii deseurilor menajere, industriale sau de orice fel, pentru asigurarea igienizarii malurilor cursurilor de apa din raza comunei sau a orasului, precum si pentru decolmatarea vailor locale si a podetelor pentru asigurarea scurgerii apelor mari.

Subsectiunea II.2.d. Secretarul comunei

Art.85 Comuna Borsa are ca secretar de unitate administrativa, ales prin concurs. Atributiile acestuia sunt stabilite de actele normative in materie si de fisa postului. Acesta functioneaza in sediul consiliului local, care este in localitatea resedinta de comuna.

Art.86 Secretarul comunei este funcționar public de conducere, cu studii superioare juridice sau administrative.

Art.87 Secretarul nu poate fi membru al unui partid politic, sub sancțiunea eliberării din funcție.

Art.88 Secretarul nu poate fi soț, soție sau rudă de gradul întâi cu primarul sau viceprimarul.

Art.89 Funcția de secretar se ocupă pe bază de concurs sau de examen, iar numirea se face de către prefect.

Art.90 Concursul sau examenul se organizează de primar în termen de 30 zile de la data la care postul a devenit vacant.

Art.91 Din comisia de concurs sau de examinare vor face parte în mod obligatoriu primarul, secretarul general al prefecturii, secretarul general al județului și 2 reprezentanți desemnați de consiliul local respectiv.

Art.92 Ordinul de numire se emite de prefect în termen de cel mult 10 zile de la primirea rezultatului concursului sau examenului, care se comunică de primar în

termen de cel mult 3 zile de la rămânerea definitivă a rezultatului concursului sau examenului.

Art.93 Secretarul se bucură de stabilitate în funcție.

Art.94 Secretarul are următoarele atribuții principale:

- participă în mod obligatoriu la ședințele consiliului local;
- coordonează compartimentele și activitățile cu caracter juridic, de stare civilă, autoritate tutelară și asistență socială din cadrul aparatului propriu de specialitate al consiliului local;
 - avizează proiectele de hotărâre ale consiliului local, asumându-și răspunderea pentru legalitatea acestora, contrasemnând hotărârile pe care le consideră legale, avizează pentru legalitate hotărârile primarului;
 - urmărește rezolvarea corespondenței în termenul legal;
 - asigură îndeplinirea procedurilor de convocare a consiliului local și efectuarea lucrărilor de secretariat;
 - pregătește lucrările supuse dezbaterii consiliului local;
 - asigură comunicarea către autoritățile, instituțiile și persoanele interesate a actelor emise de consiliul local sau de primar, în termen de cel mult 10 zile, dacă legea nu prevede altceva;
 - asigură aducerea la cunoștința publică a hotărârilor și dispozițiilor cu caracter normativ;
 - eliberează extrase sau copii de pe orice act din arhiva consiliului local, în afara celor cu caracter secret;
 - legalizează semnături de pe înscrisurile prezentate de părți și confirmă autenticitatea copiilor și actelor originale.

Art.95 Secretarul poate coordona și alte servicii ale aparatului propriu de specialitate al autorităților administrației publice locale sau alte însărcinări, stabilite de primar.

Art.96 Eliberarea din funcție sau sancționarea disciplinară se fac de către prefect, numai la propunerea consiliului local, adoptată cu votul a cel puțin două treimi din numărul consilierilor în funcție, ca urmare a inițiativei primarului sau a unei treimi din numărul consilierilor, pe baza concluziilor reieșite din desfășurarea unei cercetări administrative.

Subsecțiunea II.2.e. Aparatul propriu de specialitate

Art.97 In cadrul aparatului propriu de specialitate a consiliului local activeaza functionari publici cu functie de executie, un functionar public cu functie de conducere si salariati angajati cu contract individual de munca.

Art 98 Primarul, viceprimarul, secretarul si aparatul propriu local formeaza o structura functionala cu activitate permanenta denumita.

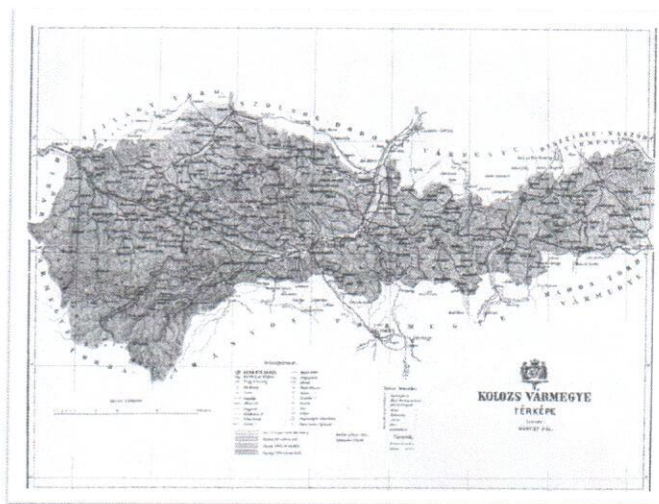
Art 99 Primaria comunei Borsa, care aduce la indeplinire hotararile consiliului local si dispozitiile primarului, solutionand problemele curente ale colectivitatii locale

Subsectiunea III.1.a Date privind înființarea comunei Borsa

Borșa in timpul Regatului Ungariei

Între secolul al XII-lea și anul 1876 (anul reformei administrative a Regatului Ungariei), Transilvania a cuprins din punct de vedere administrativ comitate, Scaune săsești și Scaune secuiești. Printre comitatele medievale din Transilvania, denumite arhaic varmeghii (din maghiară vármegye), istoria comunei Borșa se leaga de Comitatul Cluj, cu sediul la Cluj și Comitatul Dăbâca, cu sediul la Gherla.

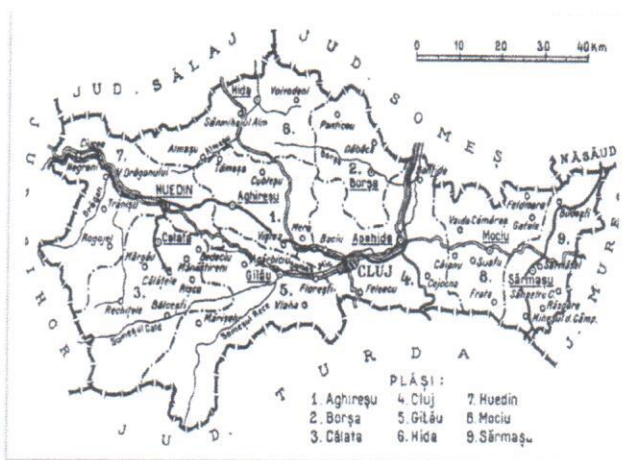
Comitatul Cluj, cunoscut și ca Varmeghia Clujului (în maghiară Kolozs vármegye, în germană Komitat Klausenburg, în latină Comitatus Kolosiensis), a fost o unitate administrativă a Regatului Ungariei, care a funcționat din secolul XV și până în 1920. Capitala comitatului a fost orașul Cluj (în maghiară Kolozsvár, în germană Klausenburg), azi Cluj-Napoca. Comitatul Cluj a fost format în secolul XI. La 1632 și 1720 Borșa făcea parte din comitatul Dăbâca. (Bf. Rok Lazăr Lev 30 fasc nr. 12 În 1918), urmată fiind de confirmarea Tratatului de la Trianon din

1920, comitatul, alături de întreaga Transilvanie istorică, a devenit parte a României.

Borș a in România Mare

Cea mai mare parte din teritoriul județului interbelic se regăsește în actualul județ Cluj, cu excepția unor comune care au fost trecute în componența județelor Sălaj și Mureș. Județul Cluj a fost unitatea administrativă succesoare a comitatului Cluj. Până în anul 1925 a purtat denumirea "județul Cojocna".

Conducerea județului Cojocna se afla în municipiul Cluj, care însă se bucura de statutul de oraș liber. În anul 1925 statutul autonom al municipiului Cluj a fost desființat, iar orașul liber a fost comasat cu județul Cojocna, care a primit denumirea "județul Cluj". Era compus din 226 comune rurale (echivalente actualelor sate) și o comună urbană (orașul Cluj), dispuse în 12 plase printre care și Plasa Borș. În perioada interbelică în Borș, ca centru de plasă, funcționa un centru de judecători unde lunar se deplasau de la Cluj judecători și avocați pentru dezbaterea cauzelor depuse de cetățeni. Personalul preturii era format dintr-un conducător numit pretor.

În 1929 are loc o altă reformă administrativ-teritorială, ocazie cu care cele 12 plase anterioare sunt redimensionate într-un mod mai funcțional și o concepție diferită. Județul se va compune de acum din municipii, orașe, plase, comune și sate. Reședința de județ rămâne la Cluj. Județul avea un municipiu Cluj, un oraș Huedin și 232 sate, împărțite în șapte plase printre care și Borș cu 20 de sate. Ulterior au fost înființate încă două plase: plasa Aghireșu (28 de sate) și plasa Călata (25 de sate).

Borș a in timpul ocupației maghiare

Prin cedarea Ardealului de Nord în septembrie 1940 cea mai mare parte a județului Cluj a ajuns sub administrația Ungariei. Părțile rămase sub administrație română (sudul județului, inclusiv comuna Feleac) au fost unite

cu județul Turda și au format împreună până în 1946 județul Cluj-Turda. Organizarea din 1929 a rămas valabilă până în 1950, cu excepția perioadei 1938-1940 (șinuturile).

Borșa în perioada comunistă

Regiunea Cluj a fost o unitate administrativă în România comunistă, între 1950, când au fost desființate județele (prin Legea nr.5/6 septembrie 1950) și 1968, când s-a revenit la împărșirea administrativ - teritorială pe județe. Reședinșa regiunii a fost la Cluj. În 1950 regiunea era compusă din 8 raioane: Aiud, Cămpeni, Cluj, Dej, Gherla, Huedin, Jibou și Turda. Doi ani mai târziu, în 1952, acestora li se adaugă alte șase raioane: Bistrișa, Beclean și Năsăud (rezultate din desfiinșarea regiunii Rodna), Sărmaș și Luduș (rezultate prin desfiinșarea Regiunii Mureș) și Zalău (raion nou înfiinșat).

În 1956 regiunea era împărșită în 14 raioane: Aiud, Beclean, Bistrișa, Cămpeni, Cluj, Dej, Gherla, Huedin, Jibou, Luduș, Năsăud, Sărmaș, Turda și Zalău, care conșineau 11 orașe, 327 de comune și 1.507 sate, dispuse pe o suprafașă totală de 28.000 km².

Județul Cluj a fost înfiinșat în 1968, ca și continuator al fostei regiuni Cluj. Este un județ așezat în partea central-vestică a

României, în centrul provinciei istorice Transilvania. Se învecinează cu județele Sălaj, Maramureș, Bistrișa-Năsăud, Mureș, Alba și Bihor. Pe teritoriul județului se aflau în 2003 429 de așezări, organizate în 5 municipii, un oraș și 74 de comune.

Subsecțiunea III.2.b. Evoluție istorică

Istoria românilor este istoria unui popor statornic care a locuit din totdeauna și neîntrerupt spașiiul carpato – danubiano – pontic

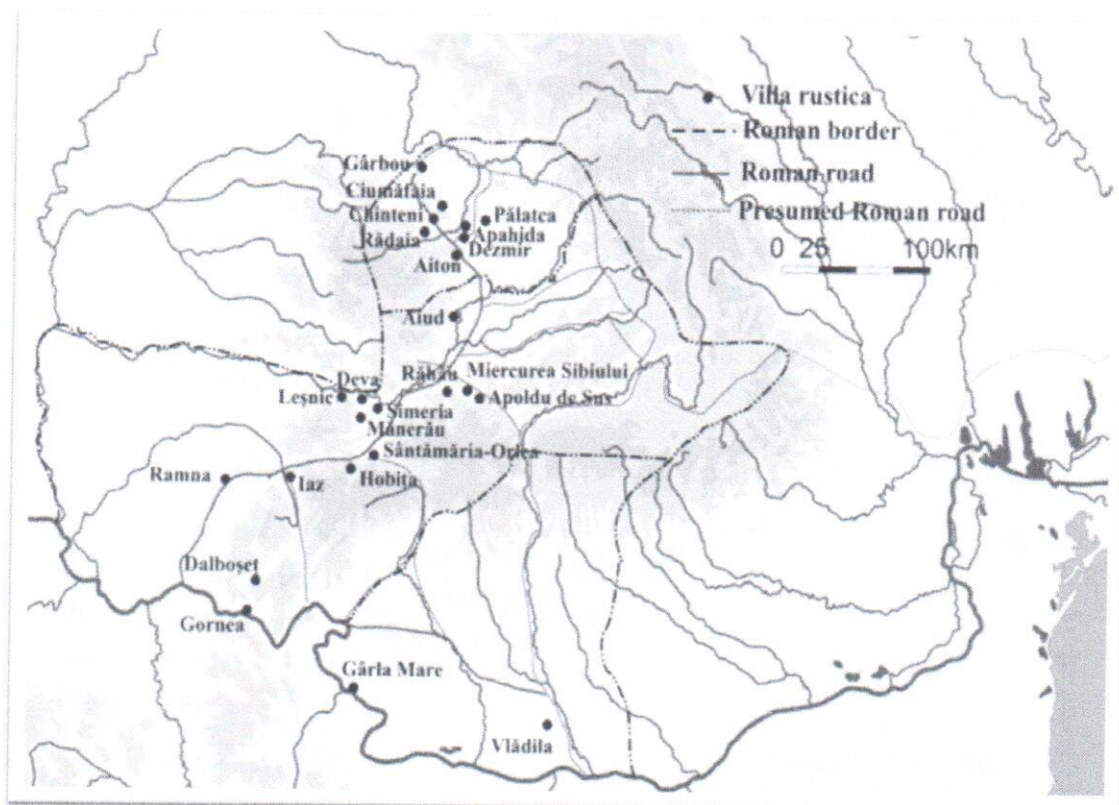
Teritoriul Văii Borșei a constituit, prin numeroasele și variatele sale bogății, prin poziția geografică un loc propice de dezvoltare a vieții omenesti. Prin poziția sa geografică localitatea a fost martor ocular și a trăit toate momentele istoriei zbuciumate și dramatice ale României și Europei. Prin această vatră străbună, au trecut, de-a lungul istoriei sale popoarele migratoare, armatele marilor imperii, împărați, regi, mari conducători de oști și mari personalități, în fiecare etapă istorică, conferind localității o istorie extraordinară de interesantă și demnă de studiat.

Din cele mai vechi timpuri spațiul geografic de astăzi al comunei Borșa a fost locuit fără întrerupere până în zilele noastre. Cele trei sate importante ale comunei: Borșa, Ciumăfaia și Giula au vatra neschimbată în ultima mie de ani. Influența factorilor de mediu asupra omului a avut un rol hotărâtor în preistorie, atunci când omul a fost aproape robul acestor factori, dar influența lor va scădea treptat pe măsură ce omul și-a sporit mijloacele necesare pentru a supune și modifica mediul înconjurător în favoarea sa. Referitor la satele Borșa, Giula și Ciumăfaia, întreaga sumă de factori pedoclimatici, climatul, regimul termic, pluviometric, așezarea lor într-o zonă de o profundă frământare istorică, au concurat la crearea unor condiții de habitat sedentar continuu începând încă din zorii istoriei. La est de sat, către Borșa și Badoc, pe dealul "Răzăriște" (Bórsód) s-a descoperit o așezare datată pentru neolitic. La nord de sat, lângă drumul care duce spre Chidea, pe malul drept al pârâului Chidea, pe o terasă numită "Hathold" este identificată o altă așezare neolitică de tipul culturii Criș (Párducz, M., Dolg.Sz., XIX, 1943, p.202, Informație Székely)

În a doua jumătate a mileniului al III-lea î.Hr., odată cu apariția uneltelor de cupru caracteristice perioadei eneoliticului, se prefigurează și în această microzonă, epoca bronzului care se va întinde până în primele secole ale mileniului I î.Hr. În preajma bisericii reformate din Borșa s-a descoperit o așezare datată pentru epoca bronzului. Pentru Prima epoca a Fierului cunoscută sub denumirea de Hallstatt au avut loc descoperiri în satul depozit de bronzuri; datare repertoriu: Hallstatt, 1879

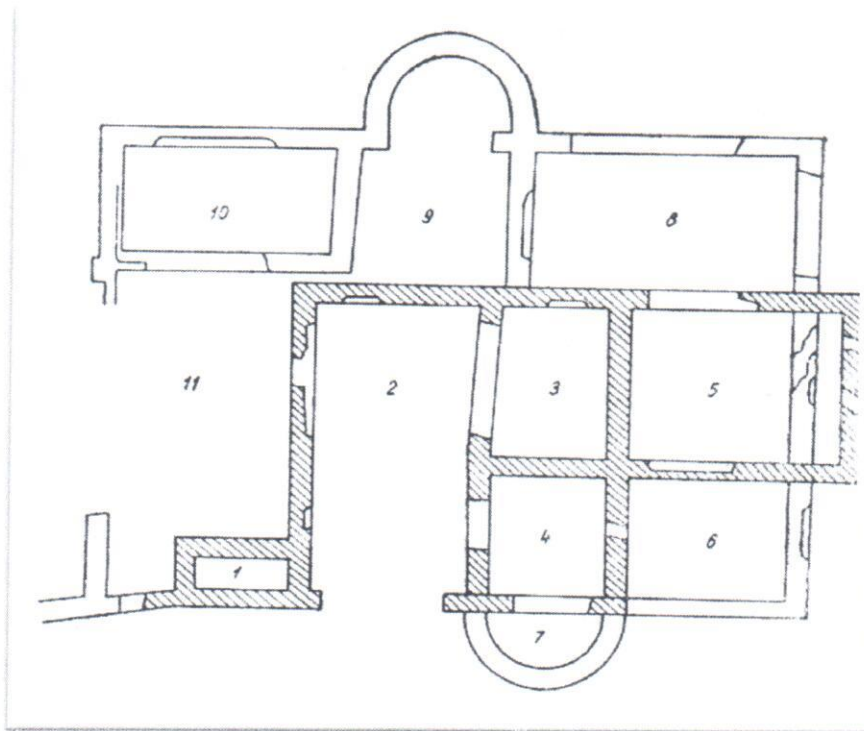
1.0.1.1 centură - fragmente de centură ornamentată, un fragmente dintr-o centura fără ornamente; datare repertoriu: Hallstatt; MAC, nr inventar: 638-639, 640

1.0.1.2 pandantiv - mai multe pandantive semilunare cu țevă și țevi subțiri de bronz torsionate; datare repertoriu: Hallstatt; MAC, nr inventar:

641-769, 770-903

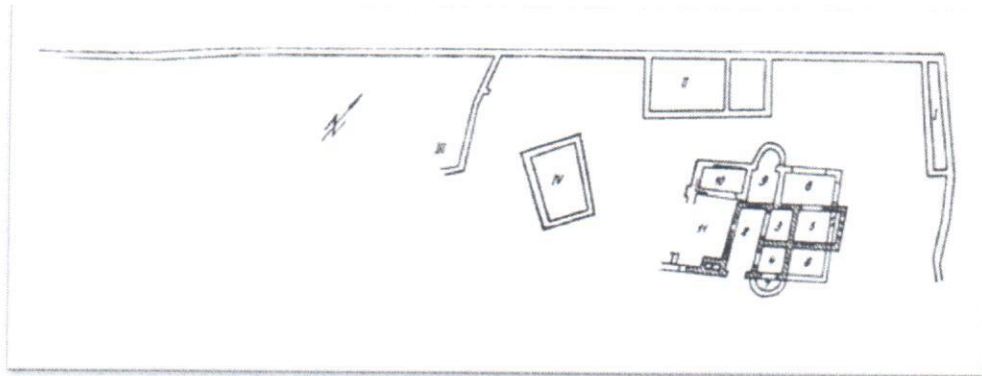
După transformarea Daciei în provincie romană, s-a trecut la un amplu proces de organizare a noii provincii. Un rol important în cadrul acestui proces l-a avut colonizarea masivă întreprinsă încă din primele momente de după cucerire, cu coloniști aduși din toate colțurile imperiului, mulți din acești coloniști s-au instalat în mediul rural al provinciei, mediu în care au practicat agricultura și meșteșugurile asociate acestui domeniu. Un număr important dintre coloniști care s-au stabilit în provincie precum și un număr semnificativ de potențaii din orașele provinciei și-au construit, potrivit unor practici întâlnite și în alte provincii, pe loturile de pământ (*sortes*) obținute din *ager publicus*, locuințe (sau complexe de exploatare a proprietății funciare). Aceste proprietăți au fost mai mari sau mai mici așezate de obicei în preajma orașelor și castrelor militare sau de-a lungul arterelor de circulație ale provinciei pentru a-și putea valorifica cu succes produsele și a deveni astfel unități agricole viabile și a rezista concurenței ridicate de comunitățile vicane sau importurilor. Astfel de ferme agricole, sunt cunoscute autorilor antici și în literatura de specialitate modernă sub numele de *villae rusticae*. Harta răspândirii villae-lor rusticate din Dacia romană

Încă din vremea romană în arealul comunei se păstrează urmele arheologice ale unei așezări de tip villa rustica. La nord-vest de satul Ciumăfaia pe locul numit Păluța, pe malul stâng al

pârâului Ghidea, la poalele dealului "Dombor" (Domborhegy), se păstrează urmele arheologice ale unei villa cu incintă, clădire principală și trei anexe lipite de incintă, două faze successive de construcție, doi proprietari succesivi Aelius Iulius (Veteranus) și Aelius Maximus

Planul clădirii principale din villa de la Ciumăfaia; abside (după I. Mitrofan, *Villae rusticae în Dacia Superioară* (I), în *ActaMN*, X, 1973, p. 127-150) Probabil cele mai multe dintre *villae*-le din Dacia aveau un sistem de împrejmuire, fiind necesar din mai multe privințe (pază, îngrădirea curții pentru buna desfășurare a activităților fermei, mai în ales în cazul creșterii de animale). Construirea incintelor din piatră poate fi pusă în legătură și cu insecuritatea din provincia Dacia în anumite perioade (datorită atacurilor barbarilor). Aria îngrădită în cadrul incintelor este la Ciumăfaia de aproximativ 3 ha. Pe baza unor faze de construcție, surprinse, am putea susține că toate complexe tindeau spre o astfel de structurare, iar faptul că la unele nu există ziduri de incintă reprezintă fie o limită a cercetării, fie că erau făcute din alte materiale, probabil lemn.

Planul vilei rustice de la Ciomăfaia. La nord de sat, pe terasa superioară a "Dealului Dombor" (Domborhegy), lângă confluența Văii Chidea cu Valea Borșei în urma săpăturilor arheologice s-au descoperit

altar - Șase altare votive din piatră; datare repertoriu: epoca romană, 1911; MAC

5.0.1.1 ceramică - fragmente; datare repertoriu: epoca romană

5.0.1.2 verigă - din fier; datare repertoriu: epoca romană

5.0.1.3 bloc - din piatră; datare repertoriu: epoca romană

5.0.1.4 ceramică - fragmente; datare repertoriu: epoca bizantină

În villa de la Ciomăfaia s-au găsit 6 altare votive dedicate pentru: Fortuna Conservatrix, Juno Regina, Apollo, Mercurius, Minerva și Hercules Magusanus.

Altar votiv dedicat lui Silvanus; în interiorul clădirii principale de la Ciomăfaia (după I. Mitrofan, *Villae rusticae în Dacia Superioară* (I), în *ActaMN*, X, 1973, p. 127-150). După retragerea aureliană (271 d. Chr.), teritoriul intracarpatic a fost invadat succesiv, între secolele III și X, de goți, huni, gepizi, avari, slavi, protobulgari și pecenegi. Populația autohtonă, rămasă după retragerea aureliană, a fost forțată să părăsească orașele romane din locurile deschise, retrăgându-se către zonele muntoase, pentru o apărare mai bună. Determinantă pentru evoluția istorică a Transilvaniei a fost însă stabilirea ungarilor în

Panonia, aceștia avansând treptat către interiorul arcului carpatic.

Istoria Transilvaniei în "mileniul întunecat", adică în perioada cuprinsă între retragerea administrației romane (271 d. Chr.) și începuturile evului mediu românesc, în secolele IX-XII, constituie până în prezent un subiect de controversă între istorici, cu conotații politice și naționaliste. Ocuparea Transilvaniei a fost inițiată spre mijlocul secolului X de două triburi maghiare conduse de lideri cu rangurile gyula și kende, care au avansat dinspre vest pe văile râurilor Mureș și Someș. Procesul ocupării integrale a Transilvaniei a fost finalizat abia la sfârșitul secolului XII-lea, în timpul regatului lui Béla al III-lea al Ungariei (1172-1196), prin atingerea zonei centrale a Carpaților Meridionali. Cu toate acestea, mai ales în "țările" românilor, autoritatea regalității maghiare a început să fie resimțită abia după secolul XIV. Desfășurarea în continuare a vieții unei așezări rurale, a unei ferme după retragerea administrației romane în anul 275d.C., trebuie să fi fost un fenomen general. Romanizarea atât de profundă a unui teritoriu ca Dacia, nici nu s-ar fi putut înlăptui dacă viața de tip roman, cu toate aspectele ei, nu ar fi cucerit în primul rând satul.

Rezultatul firesc al acestui proces istoric complex a fost în timp evident. Închegarea unei populații noi pe care istoricii o numesc populația daco-romană, care este de fapt punctual de pornire a noului popor care în contact cu populațiile care se vor perinda în acest spațiu va forma populația românească de astăzi. Moștenind limba latină dar mai ales beneficiind de izolarea naturală în care s-a format, noua populație are avantajul unei organizări economice după cum s-a descris cu totul specială. Având simțul proprietății asupra pământului ei continuau, din tată în fiu, procesul agricol. Realizând în condiții de climă normală producții agricole îndestulătoare pentru consumul intern dar și un prisos pentru schimb, această populație va reuși să se impună în raport cu cei cu care vor veni și se vor așeza în acest spațiu în valuri succesive. Cu organizare proprie și specifică toate aceste așezări, în care domină ca număr românii, în vremurile acelea vor avea o situație economică, socială, și chiar organizatorică apreciabilă. În general comunitățile românești aveau conducători proprii: cneji și voievozi locali care reprezentau juridic și militar aceste obști, și mediau raporturile acestora cu neamurile de migratori cu care intrau în contact. Acești conducători locali conduceau așa zisele "romanii populare" – cum le numește profesorul Nicolae Iorga- fiind pomeniți în

documentele vremii. Acești nobili locali se afirmă în mod deosebit după marea năvălire tătară din 1241, ei fiind stăpânii principalelor văi (Borșa și Lona): Ioan Theke, Bothus Nicolae și Andrei Ördög. O familie importantă este cea cu numele Borșa care probabil a influențat și numele văii. Văile Borșei, Lonei și Lujerdiului, împreună cu valea Nadășului, reprezintă, regiunea de origine a majorității absolute a familiilor nobiliare autentic transilvănene atestate în evul mediu central. Originile etnice ale acestora nu sunt întotdeauna ușor de identificat. De această regiune sunt legate, bunăoară, originile neamului Borșa, a cărui posibilă ascendență nemaghiară a fost deja discutată în repetate rânduri (T. Sălăgean, *Transilvania în a doua jumătate a secolului al XIII-lea. Afirmarea regimului congregațional*, Cluj-Napoca, 2003, p. 197-198, 243-244.) ; stăpâniri ale membrilor acestui neam sunt atestate, în secolul al XIII-lea, la limitele văii Borșei sau în vecinătatea acesteia, pe văile Nadășului, Lujerdiului și Almașului superior. Localitatea Ciumăfaia (*Chomafaya, Chamafaya*) și așezarea dispărută *Bizo/Bizoteleke*, din hotarul satului Chidea, trebuie considerate, pe baza informațiilor din 1304 , 1307 și 1315 ca fiind locul de origine al familiei Wass, ale cărei posesiuni au cunoscut, desigur în secolul al XII-lea, o considerabilă extindere în direcția văii Fizeșului. În Giula (*Gyula*) întâlnim familii deținătoare ale unor poziții respectate în comunitatea nobiliară și în structurile instituționale ale comitatelor Dăbâca și Cluj. Din aceeași zonă avem, de asemenea, o atestare sigură a unei stăpâniri a neamului Ogmand, al cărui strămoș întemeietor este menționat în *Gesta Hungarorum*. Familia Borșa este originară de pe Valea Borșei. Această mare și importantă familie transilvăneană este considerată ca fiind una nemaghiară, probabil romana sau slavo-cumană. Această mare familie transilvană este considerată ca origine slavo-cumană sau română. Stăpâniri ale membrilor acestui neam sunt atestate în secolul al 13-lea la limitele văii Borșei sau în vecinătatea acesteia. Cel mai cunoscut reprezentant al acestei familii era voievodul Roland Borșa. În anul 1377 satul Borșa este dat în proprietate familiei Bánffy de către regale Ungariei Ludovic I. Membrii acestei familii au avut întinse moșii în hotarul satului până la sfârșitul celui de al doilea război mondial când averea familiei a fost expropriată în întregime. Stăpâniri ale membrilor acestui neam sunt atestate, în secolul al XIII-lea, la limitele văii Borșei sau în vecinătatea acesteia, pe văile Nadasului, Lujerdiului și Almașului superior. Ramura bihoreana a familiei s-a format, se pare, în secolul al XII-lea, păstrând însă relațiile cu ramura transilvăneană. Familia nobiliară Borsa

stapanea intinse domenii in comitatul Bihorului in deceniul 9 si 10 ale secolului al XIII-lea in plina criza a Regatului maghiar.

Dupa ce regalitatea maghiara se consolideaza organizatoric in Transilvania, va fi dinteresata sa controleze aceste asezari din motive politice si economice. Statul doreste sa beneficieze de dări si astfel încet încet satele locuite de români încep a fi pomenite în documentele oficiale. In anul 1315 așezarea este pomenita sub numele de villa Borsa Horozta, iar în lista dijmelor papale apare ca sat parochial catolic. Mai apoi așezarea este pomenită în 1332 unde se vorbește de sacerdos de Borșa. Iar în anul următor este consemnată cu același nume Borșa Horozta, iar în 1334 Borsahorozta. In 1332 în Borșa era un preo romano-catolic cu numele de Domokos și că el a achitat în acel an 16 dinari taxă papală.

In anul 1377 satul Borșa este dat în proprietate familiei Bánffi de către regale Ungariei Ludovic I. Membrii acestei familii au avut întinse moșii în hotarul satului până la sfârșitul celui de al doilea război mondial când averea familiei a fost expropriată în întregime. In 1437 locuitorii Borșei, români și maghiari, s-au alăturat răscaților de la Bobâlna . Kerthvelykapus (1307) este o altă așezare situată pe hotarul dintre Giula și Ciumăfaia.

Pentru anul 1479 este menționat Michaelis de Swla. In perioada principatului Transilvaniei, datorită influenței familiei Bánffi, așezarea va cunoaște perioade de prosperitate dar și în numeroasele războaie și ciocniri, locuitorii vor avea de suferit. Vor năvăli tătarii și turcii, așezarea va fi incendiată și pustiită. In toată această perioadă locuitorii majoritari a localității, românii, în urma pătrunderii ideilor reformei în Ardeal, vor fi presați să se calvinizeze. Populația, în frunte cu preoții lor, rezistă presiunii. După pătrunderea ocupației

austrice în provincie, românii din Borșa au îmbrățișat religia greco-catolică. Viața oamenilor era foarte grea. Locuitorii satul aveau obligații față de proprietarii de pământ și față de stat. Reglementate prin legi care erau defavorabile țăranilor, obligațiile erau teribil de apăsătoare. Deși zona era bogată în ce privește resursele agricole, majoritatea locuitorilor trăiau într-o săracie adâncă. De aceea, de cele mai multe ori, când aveau mișcări sociale la nivelul provinciei, borșenii s-au alăturat acestor mișcări.

In perioada de început al secolului al XIX-

lea borșenii se alătură noilor idei și mișcări legate de desființarea obligațiilor iobăgești, mai ales a clăcii, a libertății sociale și a primelor semen de trezire a conștiinței naționale.

În aprilie 1848, pornea din Cluj o scrisoare în care găsim o formulare prin care autorul încearcă să contureze pe scurt și, oarecum metaforic, „starea națiunii”: „Aici, în Principatul Transilvaniei, dar mai ales în Cluj suntem în vârful unui vulcan ce e gata să izbucnească”. Acest „vulcan” crescuse și se înfierbântase vizibil mai ales în secolul premergător, într-o evoluție spectaculoasă, datorită condițiilor specifice în care se găsea Clujul. În această vreme el devenise principalul centru politic al Transilvaniei, un mare centru cultural și economic, aici conviețuiau pașnic toate confesiunile știute și neștiute ale acestui colț de lume. Clujul era în această vreme, mai mult ca altădată, orașul tinerilor. Școlile clujene prilejuiau întâlnirea tinerilor de toate etniile, de condiție socială diversă și de formațiune culturală nuanțată de originea și evoluția anterioară. Este de mirare că, și la Cluj, la fel ca în toată Europa, în „primăvara popoarelor”, primele manifestări revoluționare se caracterizează prin participarea năvalnică a tinerilor. Marea noutate a vremii este intrarea tumultuoasă în evenimente a românilor, care aveau, la mijlocul secolului al XIX-lea, o elită intelectuală de mare valoare, puternic impregnată de ideile înaintate ale epocii, cu o pregătire culturală și profesională de nivel european și atașată celor mai înaintate formule de exprimare a patriotismului.

Izbucnirea revoluției în Ungaria la 15 martie 1848 și adoptarea câteva zile mai târziu de către Dieta de la Bratislava a legii desființării relațiilor feudale a trezit speranțe și în rândurile țăranilor aserviți din Transilvania că se vor putea elibera de împovărătoarele obligații iobăgești moștenite din evul mediu. Eliberarea urma să-i transforme în oameni liberi din punct de vedere juridic și în proprietari deplinși asupra loturilor sau sesiilor lor asupra cărora nu avuseseră până în 1848 decât dreptul de folosință ori de posesiune. Fiindcă dintre toate obligațiile datorate stăpânilor, în calitatea lor de proprietari ai domeniilor și moșiilor nobiliare care includeau și sesiile, cea mai împovărătoare era robota sau slujba iobăgească, primele acțiuni ale țăranilor aserviți s-au îndreptat împotriva acesteia. Vecinătatea rurală însă era preponderent românească și exercita asupra orașului o presiune crescândă. Când aristocrația conservatoare și obtuză constată că românii nu mai vor să trăiască în umilință și că nu mai există mijloace cu care să poată fi oprți, evident, consideră că vulcanul a ajuns în pragul erupției.

Întorcându-se cu avangarda spre Evul mediu, revoluționarii maghiari devin în scurtă vreme principalul obstacol în calea schimbărilor revoluționare.

Cu data de 18 iunie 1848 iobagii și jelerii urbariali din comitatul Cluj, împreună cu semenii lor din întreaga Transilvanie, vor deveni oameni liberi și proprietari deplin pe sesiile lor și pe o parte a posesiunilor obștești. Nu însă și pe acele posesiuni de care au fost deposedați de foștii lor stăpâni feudali înainte de revoluție. Pentru ele vor trebui să poarte procese îndelungate și costisitoare în deceniile postrevoluționare cu aceea care le-au fost domni și stăpâni, în cele mai multe cazuri cu șanse reduse de reușită. În momentul izbucnirii mișcării de la 1848 documentele atestă că printre primele sate care s-au alăturat ideilor pașoptiste au fost satele comunei Borșa, atât Giula cât și Ciumăfaia. Astfel semnalul răscoalei a fost dat prin baterea clopotului de la biserica din Borșa la 19 noiembrie 1848. Țăranii s-au adunat în curtea baronului cerând desființarea clăcii. Nefiind acceptate cererile țăranilor, aceștia au început să devasteze clădirea, magaziile și au avut o mică răfuială cu administratorul domeniului Iancio. Practic toate satele de pe valea Borșii până la Așchileu au început a se mișca. După 1854 se aplică hotărârile imperiale de desființare a iobăgiei și a robotei.

După 1900 familia Bánffy își consolidează construcția reședinței din comună. În central satului, baronul și-a construit un castel, grajduri pentru animale, locuință pentru administrator. Familia Banffy nu stătea permanent în sat, având ocașă cu un etaj la Cluj, pe strada Memorandumului de azi și în Târgu Mureș, având proprietăți și în județul Mureș. Neavând un stil arhitectural distinct, acest edificiu nu prezintă un interes istoric deosebit, în prezent el găzduiește un spital de boli corneice.

Înainte de Primul război mondial situația materială a unei părți dintre locuitorii satelor era destul de precară, întrucât posedau suprafețe de teren reduse, de pe care nu-și puteau asigura existența normală pentru întreaga familie. O mare parte a terenului, sute de hectare erau deșinute de Baronul Banffy, care-și asigura mâna de lucru cu muncitorii din patura arătată mai sus. Pentru a-și asigura cultivarea suprafețelor pe care le deținea la distanța mare de sat, baronul a înființat o colinie numită Tonei, unde s-au așezat circa 30 de familii, asigurându-li-se condiții mondeni de locuit. Pe lângă multe rele de care se izbeau zilnic, în anul 1914 au mai venit și relele războiului mondial, iar din rândul borsenilor au fost tarati în această luptă mizerabilă un număr de 553 persoane, de la vârsta de 18 ani până la 42 de ani sau chiar mai mult. Astfel cum familiile erau foarte numeroase, adeseori se întâmpla ca dintr-o familie au plecat pe front total cu unul sau chiar cu 2 fii. Și după cum spune "Cartea de

Aur”,a parohiei”RAZBOIUL ACESTA PORNIT DIN NESAT SI LACOMIE, A ADUS MULTA STRICACIUNE, PAGUBA SI NE CREDINTA IN LUME”.(pag.141).

Datorita relelor aduse de primul razboi mondial, multi dintre credinciosii nostrii impreuna cu sotile lor au plecat din localitate la Bucuresti, unde s-au angajat pe la diferiti patroni ca oameni de serviciu, castigandu-si cele necesare vietii. Desii plecati din localitate totusi nu au uitat de cei ramasi acasa si de necazurile acestora.Nu odata a fost cazul cand acesti” instrainati” puneau mana de la mana si toti impreuna trimeteau fonduri pentru biserica parohiala din satul lor,si uneori chiar sicarti de cult aparute dincolo de munti. Asa a fost cazul lui POP NICOLAE, cu sotia, SERDEAN ALEXANDRU, SOCACI PETRU, ZAC AUREL, BODOCAN IOAN cu sotia, SINTEOAN STEFAN cu sotia, BROSCOI GHEORGHE, MARGINEAN DUMITRU. Si daca viata libera, dreptatea si belsugul au fost vise de veacuri ale creinciosilor din Borsa. Fiecare avem printre părinți, bunici, strămosi, pe cineva mort pe front, prizonier de război, refugiat, deportat în lagăre, victimă sau nedreptățit al istoriei. La Sfânta Liturghie, preoții îi pomenesc pe cei căzuți pe câmpurile de luptă, ci numai noi prinsi în caruselul vieții de zi cu zi, aproape i-am dat uitării. Ne-au mai rămas, poate, un nume, nici acela reamintit întreg, o poveste înceșosată a vieții lor frânte brusc, eventual o fotografie îngălbenită, din care ne privesc tineri, frumoși si încrezători”. Tinerii din Borșa, în cele două războaie mondiale si-au plătit “jertfa cu sânge” pentru

neam si țară. Întotdeauna a fost o vatră de permanență românească. Locuitorii au participat la toate momentele importante ale istoriei patriei. În acele timpuri de criză pentru întreaga lume lovită de ororile celor două conflagrații mondiale, nici comuna Borșa nu făcea excepție, confruntându-se cu sărăcia si diferite epidemii.

Faptele nemuritoare ale eroilor sunt răsplătite prin recunostința noastră vesnică, prin înălțarea de monumente, fotografii sau picturi, care prin tematica lor au devenit celebre. Este semnificativ, în acest sens, monumentul dedicat eroilor borșeni prin care eroii neamului au intrat în nemurire.

Locuitorii comunei Borșa au simșit din vreme freamătul sinistru si începerea războiului. Acest prim război a fost pentru ei ceva străin, murdar, un calvar care trebuia străbătut si îndurat. Atât în acest prim război cât si în cele de-al doilea, Borșa a pierdut mulți fiii dragi ai satului, care au lăsat în urmă familii îndurerate.

Istoria a făcut ca românii să se afle încă de la începuturile organizării lor politice statale, înconjurați de state mari si puternice de forșe expansioniste, să

fie permanent amenințați, de multe ori atacați, invadați și uneori, împotriva voievozilor lor, să li se răpească părți din vatra strămoșească. În fața acestor situații domnii și voievozii lor au trebuit să dovedească multă înțelepciune și abilitate, să găsească acele mijloace și forme de înțelegere, de alianțe prin care să păstreze totuși ființa statelor lor, să întreprindă între ei legături care să-i ajute în momentele grele la apărarea de loviturile puternicilor lor vecini, suzerani, protectori sau cum s-au denumit ei. În aceste circumstanțe, înfăptuirea unirii țărilor române apărea ca o cerință a unui proces istoric obiectiv. Imperiativele epocii au impus apariția unei personalități de talia lui Mihai Viteazul care, în cursul scurtei sale domnii (1593 – 1601), a dat viață idealului suprem al românilor: Unirea în

Granițele strămoșesti. (D.G.A.S. – 1918 la Români. Desăvârșirea unității naționale – statale a poporului român, Vol. I. Ed. Stiințifică și Enciclopedică, București, 1983, p. 50).

La 1 decembrie 1918 după secole de umilințe și suferință, a biruit dreptatea pe pământul românesc. La acest praznic al dreptății istorice, Ardealul, ca provincie românească și-a adus o mare contribuție. Încă înainte cu 70 de ani de memorabilul eveniment din 1 Decembrie 1918 românii din Ardeal, Banat, Crisana și Maramures au hotărât prin împuterniciții lor să se unească cu România, cu ceea ce ei numeau “țara mamă”. Evenimentul petrecut la Alba – Iulia aparține nu doar unei zile sau unui an, ci întregii noastre istorii, idealul unității naționale străbătând toate epocile și însușindu-se pe românii din toate laturile gliei strămoșesti. Supuși și înglobați succesiv în Imperiul Habsburgic, apoi din 1867 în ceea ce s-a numit Austro-Ungaria, românii de dincoace de Carpați au vrut mereu să-și dobândească neatârnată și unitatea, reușind până la urmă să facă din problema Transilvaniei o problemă de nivel european.

În condițiile Primului Război Mondial, care a avut urmări defavorabile atât pentru Austro-Ungaria cât și pentru Germania, acestea sunt silite să capituleze în anul 1918, pe baza principiului de autodeterminare, toate popoarele subjugate își revendică dreptul de libertate și unitate națională, proclamându-și independența și unirea cu frații lor liberi. Curentul triumfă și în Transilvania de la sate și locuitorii orașelor cer cu energie, libertate și unitate. Lupta e condusă de Consiliul Național Român. În același timp, soldații întorși de pe front alungau și înlocuiau din sate vechile autorități. Membrii Consiliilor Naționale din comitatele clujene au depus o stăruință pilduitoare în misiunea primită, deplasându-se din comună în comună, îndrumând sau conducând adunările populare de alegere a organelor naționale locale. Prin poziția ei,

intelectualitatea a avut o contribuție majoră în cadrul noilor organe ale puterii locale, aflându-se în fruntea acestora și conducându-le activitatea. Slujitorii Bisericii și școlii românești au avut o contribuție deosebit de importantă la construirea și funcționarea Consiliilor. La marele eveniment de la 1 Decembrie 1918, borșenii își trimit la Adunarea Națională trei delegați împuterniciți cu "credenționale". După efortul de război al așezării, realizându-se la sfârșitul primului război mondial actul de la 1 Decembrie, prin reforma agrară din 1921 proprietatea mică și mijlocie a țăranilor borșeni se consolidează.

Prin reforma agrară din anul 1922-1923 baronul Banffy a fost expropriat și cea mai mare parte a terenului deținut în Borșa a trecut în proprietatea unei însemnate părți a locuitorilor fără pământ sau cu pământ puțin. Lotul de împroprietărire a fost în general de 2 ha pe locuitorul cu drept de împroprietărire.

Așezarea Borșa cuprinde partea cea mai largă a Văii Borșa care deține terenul cel mai fertil, dar și o parte colinară, care este cultivată aproape în întregime. În Borșa și în perioada interbelică, ca și astăzi, săptămânal se ținea târg, mai ales de animale, unde se adunau locuitorii din alte sate mai apropiate sau mai îndepărtate, pentru a vinde sau a cumpăra animale. Târgul constituia o binefacere pentru locuitorii din aceste părți ale județului care erau departe de orașele importante, Cluj-Napoca și Gherla. (Ioan Muresan op. cit pg 29)

În septembrie 1940 zona Borșei intră în componența Ungariei în urma Dictatului de la 30 august 1940. Incepe o perioadă grea pentru locuitorii așezării. Războiul al doilea Mondial a constituit prin proporțiile sale nemaîntâlnite până atunci în istorie, un cataclism care a zdruncinat din temelii omenirea. Amintirea lui a rămas atât de puternică încât și-a întins aripa asupra a jumătate de secol de istorie contemporană. În 1940, România suferă importante amputări teritoriale (Basarabia și Bucovina, anexate U.R.S.S. – ului, în iunie și Transilvania de nord cedată Ungariei prin Dictatul de la Viena, în august) și este nevoită să intre în sfera de dominație a Germaniei, ale cărei trupe intră în țară (octombrie 1940). Mulți tineri și bărbați părăsesc satul de frica de a fi duși la muncă forțată așa că o bună parte din aceștia trec clandestine granița în România. În 13 octombrie 1944 se dau lupte grele în zonă între trupele maghiaro-germane și armata română care era susținută în efortul de război de armata sovietică. Luptele s-au dat în Crestaia. Pe dealul Crestăii au murit un număr de 48 soldați români. Pe Fănețele Crestăii, pe Dealul Controberii, prin Silaia au mai murit încă 51 de soldați. Au fost numeroase jertfe umane și de o

parte și de alta. Morții din aceste lupte au fost îngropați într-un mormânt comun. În cinstea eroilor căzuți în primul și în al doilea război mondial locuitorii ai comunei Borșa au ridicat un monument care se află acum în grija elevilor Școlii din Borșa. „După însaturarea regimului comunist în Borșa s-a trecut la colectivizarea agriculturii. Autoritățile comuniste acordă o atenție deosebită acestui proces. Din punct de vedere administrativ comuna Borșa aparținea raionului Gherla, regiunea Cluj. Cooperativa agricolă de producție a luat ființă la data de 23 decembrie 1956, când un număr de 25 de familii, au „strâns” o suprafață de 44 ha oferindu-și „inventarul viu și mort” unei organizări începute în agricultura de atunci a țării. Procesul este lent, mulți țărani s-au opus acestuia dar practice până în anul 1962 întreaga așezare a fost cuprinsă în așa numitul „ceape”. Pământul fertil și resursele fiind reale unitatea a cunoscut o prosperitate în deceniile următoare. La înființare zestrea cooperativei a pornit de la 4 capete de vaci și bivolițe, o pereche de boi de muncă și 4 cai de muncă, cărora li s-au adăugat 4 care și căruțe, 3 pluguri și 3 grape. S-a acordat cooperativei un sediu și unitatea a fost sprijinită apoi de secția de mecanizare de la Bonțida. De asemenea o parte din pământul cel mai fertil al satului a fost dat I.A.S.-ului Iclod, unde activitatea agricolă a fost mult mai bine organizată și cu rezultate superioare față de activitatea din cooperativă. În această perioadă o bună parte din forța de muncă începe să părăsească satul. Mulți tineri se îndreaptă spre cele două orașevechine pentru a-și găsi de lucru. O parte din ei devin navetiști lucrând în industria Gherlei sau a Clujului. Populația comunei Borșa începe să scadă în mod simțitor. Procesul de consolidare a proprietății cooperatiste cunoaște o interesantă evoluție. Dacă la înființarea cooperativei, după cum am arătat avea doar 44 ha și erau cuprinse 25 de familii, în anul 1960 în „colectiv” erau deja 281 familii cu o suprafață de 675 ha. Practic în 1967 unitatea cuprindea întregul teren arabil în suprafață de 3262 ha și cuprindea 810 familii. De asemenea s-a consolidat procesul de mecanizare a agriculturii. În anul 1962 în cooperativă erau 8 tractoare, până în 1967, adică în 5 ani brigada de tractoare avea un număr de 17 mașini. Astfel sunt aduse în sat utilaje necesare exploatarea pământului conform producțiilor agricole tot mai mari. De la 279 ha la un tractor în 1967 se ajunge la 131 ha pe un tractor. Cu toată acestea în continuare o bună parte din lucrările agricole erau realizate cu ajutorul animalelor de muncă boi și vaci, mai ales că o bună parte din terenurile agricole ale satului se aflau pe terenuri accidentate, unde

unetele mecanice nu se prea puteau folosi. Plecarea forței de muncă din sat ducea de multe ori la întârzierea diferitelor lucrări mai ales cele necesare pentru întreținerea lucrărilor de întreținere a culturilor. Și nu de puține ori acest lucru influența producția agricolă în mod negativ, astfel în unii ani recoltele erau de foarte slabă calitate și neîndestulătoare chiar și pentru consumul local. Producțiile la hectar erau de foarte multe ori sub nivelul de 1000-1200 kg/ha iar producțiile de lapte de la animale erau de obicei sub nivelul producțiilor obținute la nivelul județului. S-a căutat diversificarea producției agricole, căutându-se a se dezvolta sectorul legumicol și chiar cel horticol. S-a organizat o vie pe o suprafață de 16 ha dar producția era scăzută fără a avea un randament deosebit. În sectorul animal în anul 1967 cooperativa Borșa avea un număr de 593 de vaci, 191 de porcine și 1010 ovine. Cu toate acestea producțiile erau slabe iar produsele luau calea bazelor centralizate ale statului, așa că nu de puține ori navetiștii se întorceau acasă aducând pâinea de la oraș. După 1990 activitatea cooperativei a încetat. Pe baza legii 18 din 1990 pământurile au fost redat vechilor proprietari. Neavând un plan de a lucra pământul, lucrările agricole nu erau bine finanțate, în prezent o foarte puțină parte din suprafața agricolă a satului Borșa are producție.

Sectiunea IV.

Principalele funcțiuni economice, capacități de producție diversificate din sectorul secundar și terțiar, precum și din agricultură;

Subsectiunea IV.1. – Economia

Art.100 Zona comunei Borsa nu este suficient de dezvoltată din punct de vedere economic, deși există resurse materiale de construcție (nisip, piatra, lemn).

Art.101 Economia comunei Borsa are un caracter agricol puternic influențat de poziția limitrofă, conferindu-i și un caracter periurban de intensă legătură cu metropola. După anul 1990 ponderea activității comerciale a scăzut foarte mult, agricultura revenind acum pe primul loc ca ramură economică a comunei.

Art.102 Comuna se caracterizeaza printr-o pondere mare a rezervelor de pasuni dar cu potential scazut.

Art.103 Pe culturi potentialul productiv al soiurilor din comuna se afla in totalitate sub potentialul mediu al judetului, cu circa 10%.

Subsectiunea IV.1.1. - Resurse economice

Art.104 Comuna se afla in grupa comunelor mijlocii ale judetului Cluj, gradul III - dupa dimensiunea teritoriului administrativ. Suprafata totala nu a fost modificata, insa s-au modificat suprafetele diferitelor categorii de folosinta, unele in defavoarea celorlalte. Se observa o crestere a suprafetei arabile concomitent cu o scadere a suprafetelor ocupate cu livezi, pasuni, fanete si vii.

Aflându-se în regiunea limitrofă a podișului Someșan, teritoriul satului Borșa prezintă caractere de tranziție din punct de vedere al reliefului dar și din punct de vedere al celorlalte condiții naturale .

In relief această tranziție se pune în evidență prin dispariția treptată a caracterelor de platformă structuralo-erozive, pe măsură ce înaintăm dinspre Ciumăfaia spre Borșa și în continuare spre Răscruci și se prezintă sub forma unor dealuri care au înălțimea până la 400-500 m. Astfel dealul Orhei 410m și Fățuica 460m, cu structură monocolinară, rezultate prin eroziunea unei vechi platforme piemontano-litorale cu văi în general largi, maturizate. Astfel în timp ce la Ciumăfaia, Bădești și Giula întâlnim evidente caractere de platformă menținute pe interfluvii sub formă de cumpene late, zone de strâmtori epigenetice. Valea Borșei între Vultureni și Ciumăfaia nu păstrează aceste caractere ale reliefului iar în locurile lor apar interfluvii rotunjite, văi largi foarte maturizate, cu puternice meandări ale apelor curgătoare, cu versanți afectați de fenomene complexe și foarte avansate de degradare, prăbușiri, alunecări, stabilizate sau în curs de desfășurare, ravenări, spălări superficiale și curgeri de soluri. Prima zonă prin caracterele sale se încadrează întru totul în unitatea de platformă piemontano-litorală a Podișului Someșan, cea de a doua însă se apropie mai mult Câmpiei colinare a Transilvaniei, de care o desparte valea largă a Someșului Mic. Această afinitate spre Câmpia Transilvaniei se reflectă nu numai în relief, dar și în procesele de modelare a pantelor,

vegetației și solului. Putem vorbi de două landșafuri deosebite: Unul de platformă structuralo-erozivă, cu văi înguste epigenetice, interfluvii largi sub formă de poduri structurale, pante abrupte cu dărâmături din roci și grohotișuri, cu vegetație lemnoasă de foioase și soluri care evoliază spre podzolire. Al doilea l-am putea numi landșaft de câmpie colinară cu văi maturizate, cu zone de confluență mult lărgite sub forma de mici bazinete depresionare de confluență (confluența văii Bădeștilor cu valea Borșa, a văii Giulei și văii Toneiului cu valea Borșa), cumpene rotunjite în unele cazuri cu mult îngustate pante intens afectate de fenomene complexe, de alunecări nefazionale vechi și în curs de desfășurare, care iau proporții tot mai mari, ravinări, curgeri de soluri și îndepărtarea și spălarea orizontului cu humus, în unele cazuri a întregului profil de sol, lipsa totală a vegetației lemnoase spontane, soluri în general negre de fâneță drenată sau soluri ce tind spre cernoziomuri levigate. Trebuie să remarcăm încă o trăsătură esențială a reliefului, generalizată de structura gelologică și tectonică locală. Este vorba de asimetria văilor, ca o reflectare în relief, a înclinării ușoare a stratelor spre E-NE și a alternanțelor rocilor dure de tipul tufurilor dacitice cu roci moi, friabile de tipul marnelor argiloase. Mai pregnantă apare această asimetrie pe valea Giulei, unde versantul stâng este mai abrupt și care formează o coastă abruptă dezvelită de pătura de sol. La baza versantului abrupt se află fragmente de tufuri. Versantul drept însă, apare mult mai domol și prelung. Mai puțin evidentă este asimetria văii Bădeștilor și a văii Borșei. Se poate de asemenea ușor urmări o coastă de-a lungul întregii văi a Borșei, generate de tufurile dacitice. În dreptul satelor Bădești și Ciumăfaia, această coastă structurală apare în zona cumpenelor, înclinând ușor dar evident spre sensul scurgerii râului Borșa. Astfel la Borșa, coasta apare la mijlocul versanților, pentru ca apoi să se afunde spre hotarul comunei Răscruci sub baza versanților. Din punct de vedere pedologic are importanță această coastă structurală, deoarece, de-a lungul ei, apare o fâșie mai mult sau mai puțin lată de soluri erodate până la orizontul B.C. sau chiar până la rocă. Baza coastei este însoțită de fragmente de tufuri împrăștiate și amestecate cu solul fertile care crează mari inconveniente lucrărilor agricole. Suprafețele de teren dinspre nord și sud fiind mai ridicate, la Pietrii și spre Silaia au fost rezervate pentru fânețe și pașuni pentru vite și oi, altă trăsătură negativă a solului o constituie fenomenele de denudare a pantelor. Cu excepția luncilor, a cumpenelor late, și a unor suprafețe restrânse pe

versanți, toate interfluviile sunt intrate într-o fază înaintată de denundare. Cele mai frecvente procese de denundare care apar sunt alunecările de teren unele stabilizate sau altele în curs de desfășurare. Pe pantele din aval de Borșa ele dau chiar nota dominantă a versanților, apărând sub formă de glimee sau copârșaiie evidente la Tonei dar și în multe cazuri sub formă de valuri de alunecare. Datorită acestor valuri de alunecare, stabilizate sub influența eroziunii de suprafață a apei versanților cu expoziție sudică și în măsură mai mare și versanții cu expoziție nordică sunt împetrișate cu petece de diferite extensiuni de soluri erodate. Aceste petece de eroziuni împetrișează atât de mult solul dominant, încât numai în rare cazuri ar putea fi delimitate ca unități separate de soluri. Proporțiile mari pe care le-au luat fenomenele de denundare a pantelor este în continuă extindere și în prezent datorându-se mai multor factori. Altă trăsătură negativă a solului o constituie fenomenele de denundare a pantelor. Cu excepția luncilor, a cumpenelor late, și a unor suprafețe restrânse pe versanți, toate interfluviile sunt intrate într-o fază înaintată de denundare. Cele mai frecvente procese de denundare care apar sunt alunecările de teren unele stabilizate sau altele în curs de desfășurare. Pe pantele din aval de Borșa ele dau chiar nota dominantă a versanților, apărând sub formă de glimee sau copârșaiie evidente la Tonei dar și în multe cazuri sub formă de valuri de alunecare. Datorită acestor valuri de alunecare, stabilizate sub influența eroziunii de suprafață a apei versanților cu expoziție sudică și în măsură mai mare și versanții cu expoziție nordică sunt împetrișate cu petece de diferite extensiuni de soluri erodate. Aceste petece de eroziuni împetrișează atât de mult solul dominant, încât numai în rare cazuri ar putea fi delimitate ca unități separate de soluri. Eroziunea de adâncime este mai pronunțată pe versanții mai abrupti, unde prin extinderea bazinelor de recepție a organismelor torențiale, au înaintat până în apropierea cumpenelor. Prin adâncirea treptată organismele torențiale accentuează și mai mult procesele de alunecare, surpare și scurgere de soluri. Proporțiile mari pe care le-au luat fenomenele de denundare a pantelor este în continuă extindere și în prezent datorându-se mai multor factori: în primul rând constituția geologică specifică și anume alternanța unor orizonturi subțiri de marne argiloase cu pachete de tufuri dacitice rigide, care servește drept bază a proceselor de deplasare gravitațională pe pante.

În ultima perioadă de timp acest proces s-a accentuat în primul rând datorită faptului că nu se realizează nici un fel de lucrare de îmbunătățire funciară. Nu se fac activități silvice sau de organizare a teritoriului. Aceste zone ar trebui de grabă împadurite pentru a se realiza plantații de protecție în zonele limitrofe ale revenelor, a râpelor și surpărilor.

Art.105 Caracterizare condițiilor de climă se poate realiza după datele climatologice ale stațiunii Cluj dar și după observațiile locale. În timpul verii nu se produc încălziri excesive dăunătoare plantelor de cultură.

Art.106 Precipitațiile în general sunt suficiente pentru plantele aflate în cultură. Nu se înregistrează perioade secetoase sistematice, raportul dintre precipitații și temperatură fiind favorabil agriculturii. Stratul de zăpadă este suficient pentru protejarea semănturilor executate toamna. Cazurile de îngheț sunt rare iar porțiunile dezgolate de zăpadă sunt răzlețe și se întâlnesc în special pe versanții sudici. Înghețurile timpurii de toamnă sunt mai rare și mai puțin periculoase, în schimb cele de primăvară sunt mai frecvente și produc deseori mari pagube. Se poate afirma că pe teritoriul satului Borșa climatul este polios și cu ierni reci.

Art.107 Temperatura anulă este de 8°C, media lunii iulie este de 18,9°C iar în ianuarie media este de -4,4°C. Amplitudinea de temperatură este de 23,3°C. Precipitațiile sunt de tip continental cu un singur maxim în luna iulie. Cantitatea cea mai mare de precipitații cade la sfârșitul primăverii sau la începutul verii iar cea mai mică la sfârșitul iernii. Nebulozitatea este mică și se înregistrează în special spre sfârșitul verii.

Art.108 Resursa de apă reprezintă potențialul hidrologic format din apele de suprafață și subterane, în regim natural și amenajat. Apele reprezintă o sursă naturală regenerabilă, vulnerabilă și limitată, element indispensabil pentru viață și pentru societate, materie primă pentru activități productive, sursă de energie și cale de transport, factor determinant în menținerea echilibrului ecologic. Insuficiența sau lipsa parțială ori totală a apei crează, în schimb, situații extreme, greu suportate de majoritatea vieuitoarelor. Apa provine din mai multe surse, în primul rând pe cale meteorică, sub formă de ploaie și ninsoare. O pondere însemnată din necesarul de apă se satisface prin cursurile de ape de suprafață care acționează asupra ecosistemelor din imediata lor vecinătate, mai ales în luncile inundabile din zona câmpiei joase. Sursă de apă subterană influențează areale mari de terenuri, fiind principala sursă de existență pentru covorul vegetal. Rolul apelor subterane este deosebit în procesul de formare a solurilor, în special al primului strat freatic și în alimentarea cu apă și săruri minerale a plantelor și a comunităților umane cu apă potabilă. Datorită

formelor reliefului și a structurii solului, nivelul apei freatice este poziționat la diferite adâncimi. Și prin această relație sunt caracterizate principalele forme de relief. Față de aceste standarde, există o serie de variații specifice privind alimentarea, curgerea, debitul, presiunea, cantitatea și calitatea apelor din straturi. Întreaga rețea hidrografică este axată pe râul Borșa, care are un curs lenș, meandrat. Debitul de apă este slab, cu amplitudini mai mari, sezoniere, însă fără pericol de denundare a luncii sau mai bine zis a terasei de luncă. Râul are alimentare fluvio-nivală cu debite maxime primăvara, în perioada topirii zăpezilor și în timpul verii în urma ploilor torențiale. Debitele minime apar în timpul verii și la începutul toamnei când prin albie se scurge o cantitate foarte mică de apă. Principalii afluenți ai râului Borșa sunt: pârâul Bădeștilor și pârâul Giulei, restul afluenților sunt de natură torențială. Inundațiile luncii Borșii provocate de viiturile laterale ale torenților sunt mai frecvente în amonte de Ciumăfaia, în zona de îngustare a văii și foarte rar în zona de lărgire a văii care se află pe teritoriul satului Borșa. Mai păgubitori pentru agricultură sunt torenții laterali, nu atât prin inundarea luncii, cât prin depunerea unor mari cantități de material solid la debușarea în șes. Pentru a se înlătura acest inconvenient ar fi bine a se construi baraje simple, transversale în axa canalelor de scurgere a torenților, din piatră sau împletituri de nuiele. Resursele subsolului sunt modeste.

Subsecțiunea IV.1.2 - Funcțiuni economice și capacități de producție

Art.109 Comuna are avantajul vecinătății cu municipiul Cluj-Napoca .

Art.110 Gradul de electrificare la nivel de comuna este bun astfel ca 98,99 dintre locuințele situate pe raza comunei beneficiază de electricitate. În cadrul comunei nu se poate vorbi despre o industrie . În subsolul comunei se găsește piatra pentru construcții, care se scotea în trecut pentru nevoile cetățenilor. Din anul 1968 în satul Borsa prin contribuția cetățenilor și sprijinul acordat, s-a dat în funcțiune o brutărie care are o capacitate de a aproviziona o populație de 15.000 de locuitori dacă lucrează la capacitate maximă.

Subsectiunea IV.2.1. - Principalele culturi agricole

Cresterea animalelor a fost o ramura importanta a agriculturii. Azi, inca principala ramura economica a comunei Borsa este agricultura. Din totalul de 6491 ha teren, 42 ha reprezinta teren neproductiv, 54 ha curti si cladiri, 796 ha fond forestier, iar suprafata de 5599 ha constituie totalul terenului agricol, care este defalcat pe urmatoarele categorii de folosinta: 30 ha livezi, 617 ha fanete, 1563 ha pasuni naturale, 3389 ha teren arabil.

In comuna exista suficiente utilaje agricole pentru a desfasura lucrarile agricole. De ademenea cresterea animalelor si pasarilor reprezinta inca o activitate de baza in gospodariile cetatenilor comunei

Art.111 Principalele culturi agricole din zona sunt la nivelul anului 2010:

a.grau

b.porumb pentru boabe

d.orz

e. sfecla de zahar

Subsectiunea IV.2.2. - Cresterea animalelor si a pasarilor

Art.112 Cresterea animalelor-efectivele de animale pe specii: bovine, porcine si pasari.

Subsectiunea IV.2.3. - Prelucrarea productiei agricole

Art 113 Prelucrarea productiei agricole (nr. mori, nr. prese de ulei, prelucrarea laptelui si a altor produse animaliere). In comuna exista 5 mori.

Subsecțiunea IV.2.4. - Principalii producători agricoli

Art.114 Asociații agricole (denumire, profil, suprafața). Pe raza comunei Borsa se lucrează terenul și în arenda de diferite societăți comerciale.

Subsecțiunea IV.3.1. - Prestări servicii, meșteșuguri

Art.115 În comuna este necesar să se implementeze măsuri care să asigure dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii care să asigure o parte din serviciile necesare populației.

Serviciile publice existente asigură o gamă minimă de solicitări ale populației: CEC BANK, Ghiseul de Posta, o filială a Consum COOP

Subsecțiunea IV.3.2. - Comerț

Art.116 În comuna există societăți comerciale cu profil de comerț. Pe raza comunei Borsa există un număr redus de societăți comerciale care desfășoară activități de comerț și prestări servicii. Societățile de prestări servicii, majoritatea cu profil agricol, sunt angrenate în procesul de mecanizare a agriculturii. Pe raza comunei funcționează trei mori de cereale, o brutărie, un complex comercial cu profil alimentar, distilării de rachiu și persoane fizice autorizate să desfășoare diverse activități.

Subsecțiunea IV.4.1. – Turism

Art.117 Din punct de vedere geografic, zona comunei Borsa aparține Dealurilor Clujului, regiune situată în partea de sud-est a Platoului Someșan - constituind limita Câmpiei Transilvaniei. Relieful este caracterizat de dealuri înălțate, acoperite de un mozaic format din pășuni extensive, fânețe lucrate sau abandonate și supuse succesiunii, terenuri arabile izolate, petice de tufărișuri și fragmente de pădure. Satele din văi sunt înconjurată de un amestec de terenuri arabile și pârloage, ambele ocupând suprafețe reduse. În prezent, ocupația de bază a locuitorilor a rămas agricultura.

Art.118 Majoritatea activităților cu specific agricol sunt realizate în cadrul microfermelor familiale (de subsistență). Pajiștile oferă condiții propice

pășunatului, creșterii animalelor, în special a oilor. Comuna Borsa dispune de un peisaj natural deosebit, cu obiective istorice și turistice care pot fi puse în valoare după ce vor fi încurajate investițiile în această zonă. Pe lângă frumusețea și valoarea peisajelor naturale și antropice, turistul va fi impresionat de ospitalitatea locuitorilor comunei Borsa. Sunt necesare investiții pentru dezvoltarea turismului prin amenajarea unor spații de cazare și agrement: pensiuni sau case de vacanță cu specific local, tabere sportive și istorice, moteluri, baze sportive de vacanță. Pentru eventuale investiții pe raza comunei noastre există peste 110 ha de teren disponibil, în proprietate publică sau privată.

Art.119 Cele mai importante obiective istorico-turistice ar putea fi:

- în satul Borsa, fostul castel al familiei nobiliare maghiare Banffy în care actualmente funcționează Spitalul de boli psihice și cronice Borsa. Această clădire a fost construită la sfârșitul secolului al XIX-lea. Din anul 2002 castelul este înscris pe lista monumentelor istorice din județul Cluj. Clădirea necesită însă lucrări ample de renovare pentru a putea fi pusă în valoare.
- Biserica ortodoxă din Borsa are un clopot încă în funcțiune pe care este înscris textul în limba slavonă „Acest clopot este al Borsenilor” și care aparține borsenilor din anul 1714, fiind încă un simbol al credinței ortodoxe strămoșești. Clopotul a funcționat în vechea biserică din lemn care a avut ca amplasament Cimitirul ortodox și care a fost arsă din ordinul generalului Bucow. Clopotul face adevărate miracole în momentele în care pe teritoriul satului Borsa se abat vremuri grele. Borsenii încă se încred în puterea acestui clopot, chiar dacă nu are un sunet puternic.
- În zona fostului sat Borsa Crestaia poate fi pus în valoare dealul în care s-au dus lupte grele din anul 1944 pentru eliberarea Ardealului cunoscute fiind Luptele de la Crestaia.
- în satul Ciumafaia Biserica reformată calvină construită secolului al XVI-lea aflată pe lista monumentelor istorice din județul Cluj
- din punct de vedere istorico-turistic după câteva lucrări de amenajare poate fi pus în valoare vechiul amplasament din epoca romană a unei villa rustice.

- cu resurse financiare minime in fostul catun Crestaia datorita acumularilor de apa si a peisajului natural minunat se poate amenaja lacuri piscicole si de agrement.
- Pe teritoriul satului Borsa Catun, in zona Holomburi, se pot observa inca tumuli funerari dintr-o epoca neprecizata care au putea fi studiati de catre cercetatori si pusi in valoare
- *Subsectiunea IV.5.1. - Transport*

Art.120 Comuna Borsa este strabatuta de strazi principale si secundare. Administratia drumurilor judetene se realizeaza de catre Administratia Nationala a Drumurilor iar drumurile comunale de catre Consiliul Local. Comuna Borsa are acces la drumul national DN 1 Cluj-Napoca –Bistrita prin drumul judetean DJ 109. Cea mai apropiata statie CFR este Halta Rascruci, care se afla la distanta de de 10km. Prin satele Borsa Catun, Borsa si Ciunafaiia trece soseaua judeteana Rascruci Vultureni-Aschileu-Hida. Legatura cu satul Giula se face pe drumul judetean DJ 109 S.

Subsectiunea IV.6.1. - Gospodarie comunală

Art.121 Gospodaria comunală si locativa. Alimentarea cu apă a localitatilor (surse proprii / rețeaua de aducțiune).

Subsectiunea IV.7.1. - Societati, A.F.-uri si P.F.-uri cu activitate la nivel local

Art.122 Activitatile economice sunt desfasurate de firme cu capital privat precum:

- ADISTRANS
- AGROIMPERIAL
- AGROSECARA
- AGROIAKOB SERVCOM
- AGROMEC
- AS TRANSPAN
- AVCOM

- CAOLIDA
- CONSUMCOOP
- GG ANIMALS
- GG PAPER PRODUCTION SRL
- MWETEORA CONSULTING
- PRDSIMCOM IMPEX SRL
- RCC MEDIA SRL
- SATUL TAU SRL
- SFINX MAGAZIN UNIVERSAL SRL
- VIVA CERAMICA

Subsectiunea IV.8.1. Servicii publice oferite de autoritatea locala

Art 123 Pe langa consiliul local functioneaza serviciul public de stare civila cu activitate permanenta, serviciul comunitar de cadastru si agricultura si seviciul de asistenta si autoritate tutelara. Acestea deservesc cetatenii comunei si solicitarile oricarei alte autoritati sau persoane interesate. Secretarul comunei procedeaza la incheierea actelor notariale, in conformitate cu prevederiile legale in materie.

Subsectiunea IV.8.2 Servicii publice de telefonie

Art. 124 Localitatile componente ale comunei sunt racordate la reseaua de energie electrica si la reseaua de telefonie. Exista posibilitatea accesului la radio si T.V. posturile publice.

Subsectiunea IV.8.3. Servicii publice de posta

Art.125 Localitatile componente ale comunei Borsa sunt deservite S.N. "Posta romana".

Sectiunea VI

Patrimoniul public si privat - componenta si intinderea acestuia

Subsectiunea VI. 1. Componenta patrimoniului si inventarierea acestuia

Art.126 Potrivit legii, patrimoniul comunei este alcatuit din bunurile mobile si imobile aflate in proprietatea publica sau privata, precum si drepturile si obligatiile cu caracter patrimonial.

Art.127 Bunurile care apartin comunei Borsa sunt supuse inventarierii anuale, in termen de 60 de zile de la data depunerii situatiilor financiare anuale.

Art.128 Cresterea sau diminuarea patrimoniului vor fi temeinic justificate pentru fiecare caz, cu note justificative anexate la inventar.

Art.129 Inventarul bunurilor comunei Borsa se constituie intr-o anexa la statut care se actualizeaza anual.

Art.130 Obligatia intocmirii anexei o are personalul cu atributiile specifice contabilului-sef din cadrul aparatului propriu de specialitate a consiliului local.

Subsectiunea VI.2. Administrarea bunurilor din patrimoniul public sau privat

Art.131 Bunurile apartinand proprietatii publice a comunei si cele apartinand proprietatii private a acesteia pot fi date in administrare regiilor autonome si institutiilor publice, pot fi concesionate sau inchiriate in conditiile legii, pot fi atribuite in folosinta pe termen limitat medicilor si persoanelor juridice fara scop lucrativ, care desfasoara activitate de binefacere sau de utilitate publica ori serviciilor publice.

Art.132 Concesionarea si inchirierea se fac numai prin licitatie publica, potrivit prevederilor legale.

Subsectiunea VI.3. Achizitiile publice

Art.133 Achizitionarea unor bunuri, servicii sau lucrari se vor face numai cu incadrarea in cheltuielile bugetare aprobate si cu respectarea prevederilor legale referitoare la achizitiile publice.

Art.134 Achizitionarea se poate face prin achizitionare directa, selectie de oferta, licitatie publica in conformitate cu prevederile Legale in materie.

Subsectiunea VI.4. Vanzarea bunurilor

Art.135 Vanzarea se face numai prin licitatie publica, potrivit prevederilor Legale.

Sectiunea VII.Partide politice

Art.136 Pe raza comunei Borsa sunt reprezentative ca activitate politica urmatoarele partide :

- a. P.N.L.
- b. P.S.D.
- c. PDL

art.137 Partidele de la alineatul precedent au si reprezentativitate in consiliul local.

Sectiunea VIII.

Titlul de cetatean de onoare a comunei

Subsectiunea VIII. 1. Dispozitii generale

Art.138 Consiliul local poate acorda titlul de cetatean de onoare a comunei persoanelor fizice romane sau straine, cu merite deosebite pe plan politic, economic, social, cultural sau altor persoane importante, reprezentative pentru comuna Borsa .

Subsectiunea VIII.2. Criterii pentru acordarea titlului de cetatean de onoare a comunei

Art.139 Se poate acorda titlul de cetatean de onoare a comunei acelor persoane fizice romane sau straine, cu merite deosebite pe plan politic, economic, social, cultural sau alte persoane importante, reprezentative pentru comuna Borsa si care indeplinesc urmatoarele criterii :

- a.contributie deosebita la rezolvarea problemelor comunitatii locale pe plan administrativ, politic, economic, social, cultural;
- b.comportament civilizatat;
- c.acordarea de sprijin activitatii autoritatilor locale;
- d.foarte bun gospodar al comunitatii locale (dovada facandu-se cu calitatea lucrarii terenurilor, a ingrijirii animalelor, a serviciilor prestate, a inovatiilor in domeniile mai sus amintite);
- e.sprijinirea activitatilor necesare in vederea finantarii prin diverse programe pentru largirea si imbunatatirea infrastructurii comunei (drumuri, scoli, energie electrica, gaz metan, etc).

Subsectiunea VIII.3. Drepturile titularului titlului de cetatean de onoare a comunei.

Art.140 Cetatenii de onoare ai comunei beneficiaza de urmatoarele drepturi:

- a.- de toate drepturile pe care le au cetatenii comunei;
- b.- dreptul de a participa si a-si expune punctul de vedere in orice adunare in care se iau hotarari care au legatura cu criteriul care a stat la baza acordarii titlului de cetatean de onoare al comunei; punctul de vedere exprimat va avea un caracter tehnic de care autoritatea deliberativa trebuie sa tina seama, putandu-l respinge numai daca se face dovada unei alte solutii tehnice mai eficiente;
- c.- are dreptul de a solicita si de a beneficia de scutirea de plata a taxelor si impozitelor locale, in conditiile legii;
- d.- alte drepturi stabilite de consiliul local sau de actele normative in vigoare.

Subsectiunea VIII.4. Pierderea titlului de cetatean de onoare a comunei

Art.141 Titlul de cetatean de onoare a comunei Borsa se pierde prin:

- a.decesul persoanei beneficiare;
- b.pierderea sau retragerea cetateniei romane a persoanei beneficiare;

Art.142 Pierderea titlului se constata si incepe de la data intervenirii faptului de stare civila sau de la data retragerii cetateniei romane. Constatarea se va face prin certificatul de deces sau prin publicatia din Monitorul Oficial, dupa caz.

Subsectiunea VIII.5. Retragerea titlului de cetatean de onoare a comunei

Art.143 Titlul de cetatean de onoare a comunei Borsa, se retrage daca

- a.- titlul a fost dobandit prin frauda;
- b.- beneficiarul a fost sanctionat contraventional in legatura cu fapta care a stat la baza acordarii titlului, constatata printr-un proces-verbal;
- c.- beneficiarul a fost condamnat penal in legatura cu fapta care a stat la baza acordarii titlului, constatata printr-o hotarare judecatoreasca ramasa definitiva si irevocabila;

art.144 Retragerea se va constata prin hotarare a consiliului local. Hotararea i se va comunica persoanei interesate.

Sectiunea XI. Consultarea cetatenilor

Subsectiunea IX. 1. Posibilitati de consultare a cetatenilor

Art.145 Consultarea cetatenilor se va face nurnai prin referendum local sau adunari cetatenesti, neexistand alte traditii locale.

Sectiunea XI. Consultarea cetatenilor

Subsectiunea IX. 1. Posibilitati de consultare a cetatenilor

Subsectiunea IX.2. Referendumul

Art.146 Locuitorii comunei sunt consultati, in conditiie legii, prin referendum asupra problemelor de interes deosebit pentru comunitatea locala.

Art.147 Referendumul se poate organiza in toate satele componente ale comunei sau numai in unele dintre acestea, in functie de problematica supusa dezbaterii.

Art.148 Problemele specifice apreciate ca fiind de interes deosebit pentru care se poate organiza referendum sunt cele prevazute de actele normative in vigoare.

Art.149 Consiliul local isi rezerva dreptul de a completa prezentele dispozitii cu introducerea unor noi criterii, apreciate ca fiind de interes local, daca va fi cazul.

Art.150 Organizarea si desfasurarea referendumului se vor face in conformitate cu prevederile legate in materie.

Subsectiunea IX.3. Adunarile cetatenesti

Art.151 Cetatenii comunei pot fi consultati si prin adunari cetatenesti organizate pe sate.

Subsectiunea IX.4 . Convocarea adunarilor cetatenesti

Art. 152 Convocarea si organizarea adunarilor cetatenesti se fac de catre primar, la initiativa acestuia sau a unei treimi din numarul consilierilor locali in functie.

Art.153 Convocarea adunarii cetatenesti se face prin aducerea la cunostinta publica a scopului, datei si a locului unde urmeaza sa se desfasoare aceasta.

Subsectiunea IX.5. Legalitatea constituirii adunarii cetatenesti

Art.154 Adunarea cetateneasca este valabil constituita in prezenta majoritatii reprezentantilor familiilor si adopta propuneri cu majoritatea celor prezenti.

Subsectiunea IX.6 Propunerile adunarii cetatenesti

Art.154 Propunerile se consemneaza intr-un proces-verbal si se inainteaza primarului, care le va supune dezbaterii consiliului local in prima sedinta, in vederea stabilirii modalitatilor concrete de realizare si de finantare, daca este cazul.

Art.155 Solutia adoptata de consiliul local se aduce la cunostinta opiniei publice prin grija secretarului comunei.

Sectiunea X

Cooperarea sau asocierea

Subsectiunea X.1. Cooperarea sau asocierea la nivel local, judetean, regional sau national.

Art.156 Comuna Borsa poate coopera sau asocia cu persoane juridice romane sau straine, cu organizatii neguvernamentale si cu alti parteneri sociali, in vederea finantarii si realizarii in comun a unor actiuni, lucrari, servicii, sau proiecte de interes public local, precum si de stabilire a unor relatii de parteneriat cu unitati administrativ - teritoriale din alte tari.

Art.157 Cooperarea sau asocierea cu persoane juridice romane sau straine, cu organizatii neguvernamentale si cu alti parteneri sociali, in vederea finantarii si realizarii in comun a unor actiuni, lucrari, servicii, sau proiecte de interes public local, precum si de stabilire a unor relatii de parteneriat cu unitati administrativ-teritoriale din alte tari se va realiza in conformitate cu prevederile legale, si se va constata prin hotarare de consiliu.

Subsectiunea X.2. Cooperarea sau asocierea la nivel international

Art.158 Comuna Borsa poate coopera sau asocia cu alte autoritati ale administratiei publice locale din tara sau din strainatate, precum si adera la

asociatii nationale sau internationale ale autoritatilor administratiei publice locale, in vederea promovarii unor interese comune.

Art.159 Cooperarea sau asocierea cu alte autoritati ale administratiei publice locale din tara sau din strainatate, precum si aderarea la asociatii nationale sau internationale ale autoritatilor administratiei publice locale, in vederea promovarii unor interese comune se vor face in conditiile legii / si se va constata prin hotarare a consiliului local.

Sectiunea XI. - Atribuirii si schimbari de denumiri

Art.160 Consiliul local are posibilitatea de atribuire si schimbare a denumirilor obiectivelor de interes public local.

Art.161 Atribuirea si schimbarea denumirilor obiectivelor de interes public local se vor face prin hotarare de consiliu.

Sectiunea XI. - Insemne specifice

Art.161 Comuna Borsa are in lucru realizarea stemei localitatii. Aprobarea stemei comunei se va face cu respectarea legislatiei in vigoare.